

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibus, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm || Martii Et Aprilis

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10259

De S. Cuthberto episcopo Lindisfarnensi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77384](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77384)

DE S. CVTHBERTO EPISCOPO LINDISFAR.

337

venerabile cœnobium Fontanellæ, quia suæ resolutionis diem iam proximè instare cognouerat: sicut ipse quoque tempore eodem nonnullis, sed verbis obscurioribus, quæ postea manifestè intelligerent, solita sibi benignissima dilectione padebat. Quibusdam hoc idem etiam manifestè reuelabat. Reuerso autem eo ad cœnobiū Fontanellæ, acri cœpit ardore febrium fatigari, & per aliquod tempus eadem corporis laborabat molestia: in quo toto ipso tempore & conditori gratias agere, & fratres publicè ac priuati non pratermittere docere. Admonebat nanque eos, vt virtutem dilectionis & pacis adinuicem & ad omnes seruarent. Instituta quoque disciplina regularis, quæ à sancte recordationis patre Vuandregifilo didicerant, vel in ipso viderant, in patrumque precedentium factis siue dictis inuenerant, in defessa instantia sequerentur. Denique subiunxit, diem sui obitus in proximo imminere. Cumque hæc & huiusmodi plura sanctæ exhortationis verba inter sacra Missarum solennia eis loqueretur, atque percepta eius benedictione, de suo tam cito & responso tristes flentesque existerent, redijt ad stratam, quod iuxta ecclesiam S. Stephani martyris in mansiuicula sua fratres ei preparauerant. Ibi que languore corporis, quem diu protraxerat, per dies ingrauescente, septimo, vt sibi diuinitus promissum fuerat, die, postquam obitum suum Dominici corporis & sanguinis perceptione muniuit, soluta ab ergastulo corporis anima sancta, ducentibus angelis, æternæ felicitatis gaudia & consortia ciuium petijt supernorum.

Eius optimæ adhortationes ad monachos.

fortè recessu

Abit è vita.

Obijt verò venerandus pontifex 13. Calend. Aprilium die, anno Dominicæ incarnationis 720. Sepultusque est, primò quidem in ecclesia B. Pauli Apostoli iuxta sacerdotè Domini Vuandregifilū, in dextera parte: in quo loco iacuit per annos 9. Sanctus quoque pater Vuandregifilus requieuit in eadē basilica annis 40. Ansbertus annis 11. Translati quoque sunt indè in basilicam B. Petri Apostoli à S. Baino episcopo vrbs Taruennæ, & rectore Fontanellenis cœnobilij, sub anno regiminis sui 5. qui erat annus ab incarnatione Domini 729. Qui ita integri ab omni corruptione cum vestimentis, quibus induti fuerant, reperti sunt, quasi eodem die sepultura fuissent traditi. Hæc ergò dies, cunctorum votis præstolata, aduenerat: sacerdotes, monachi, clericorumque, chori vnà cum fidelibus aderant plebibus. Tunc cum hymnorum laudibus tumuli aperiuntur, de quibus tantus ineffabilis fragrantie odor prodijt, vt mira dulcedine non solum in ecclesia circumstantem populū, verum & in atrijs sitam repleret plebem. Illati sunt autem in ecclesiam B. Petri Apostoli, & positi in absida eiusdem in orientali parte, vbi signis & miraculis coruscant, præfulge Christo, cui est cum Deo Patre in vnitate Spiritus sancti omnis honor & gloria, per cuncta secula seculorum, Amen.

Translatio SS. Vuulfrani, Vuandregifili & Ansberti.

VITA S. CVTHBERTI EPISCOPI LINDISFARNEN. AVTHORE VENERABILI BEDA PRESBYTERO.

Extat tertio Tomo Operum eius.

P R A E F A T I O.

Omino sancto ac beatissimo patri Eadfrido Episcopo, sed & omni congregationi Fratrum, qui in Lindisfarnensi insula Christo deseruiunt, Beda fidelis vester conseruus, Salutem.

Quia iussistis dilectissimi, vt libro, quem de vita beatæ memoriæ patris nostri Cuthberti vestro rogatu composui, præfationem aliquam in fronte iuxta morem præfigerem, per quam legentibus vniuersis & vestra voluntatis desiderium, & obeditionis nostræ pariter assensio fraternæ claresceret: placuit in capite præfationis & vobis, qui nōstis, ad memoriā reuocare, & eis, qui ignorant, hæc fortè legentibus, notum facere, quia nec sine certissima exquisitione rerum gestarum aliquid de tanto viro scribere, nec tandem ea, quæ scripseram, sine subtili examinatione testium indubiorum passim transcribenda quibusdam dare præsumpsi: quin potius primò diligenter exordium, progressum ac terminū gloriosissimæ conuersationis ac vitæ illius ab his, qui nouerant, inuestigans, quorum etiam nomina in ipso libro aliquoties ob certum cognita veritatis indicium apponenda iudicau: & sic demum ad schedulas manū mittere incipio. At digesto opusculo, sed adhuc in schedulis retento, frequenter & reuerentissimo fratri nostro Herefrido presbytero huc aduentanti, & alijs, qui diutiùs cum viro Dei conuersati, vitam illius

E c 4 optimè

Nota fidem
huius histo-
riæ.

Petit Beda
pro se de-
functo Mis-
sas & preces
fieri.

Scriptis hæc
vitam Beda
etiam car-
mine.

Optimè nouerant, quæ scripsi, legenda atque ex tempore præstiti retractanda, ac nonnulla ad arbitrium eorum, prout videbantur, sedulus emendauit: sicque ablati omnibus scrupulorum ambagibus, ad purum certam veritatis indaginem, simplicibus explicitam sermonibus, commendare membranulis, atque ad vestra quoque fraternitatis presentiam absportare curavi: quatenus vestra authoritatis iudicio vel emendarentur falsa, vel probarentur vera esse, quæ scripta sunt. Quod cum Domino adiuuante pararem, & coram senioribus ac doctoribus vestre congregationis libellus biduo legeretur, ac solertissimè per singula ad vestrum pensaretur examen, nullus omnimodis inuentus est sermo, qui mutari debuisset: sed cuncta, quæ scripta erant, communi consilio decernebantur absq; vlla ambiguitate legenda: & his qui religionis studio vellent, ad transcribendum esse tradenda. Sed & alia multa nec minora his, quæ scripsimus, presentibus vobis adiuuicem conferentes de vita & virtutibus beati viri, superintulistis, quæ prorsus memoria digna videbantur, si non deliberato ac perfecto operi noua interferrere vel superaddere minus congruum atque indecorum esse constaret. Dehinc admondendam vestre almitatis coronam ratus sum, vt sicut ipse munus obedientie mee, quod iubere estis dignati, promptus soluere non distuli: ita vos quoque ad reddendum mihi vestra intercessionis præmium, pigri non sitis: sed cum eundem librum relegentes, pia sanctissimi patris memoria vestros animos ad desideria regni cælestis ardentius attollitis, pro mea quoque paruitate memineritis diuinam exorare clementiam, quatenus & nunc pia mente desiderare, & in futuro perfecta beatitudine merear videre bona Domini in terra viuentium: sed & me defuncto, pro redemptione animæ meæ, quasi pro familiaris & vernaculi vestri, orare & Missas facere, & nomen meum inter vestra scribere dignemini. Nam & tu sanctissime antistes, hoc te mihi promississe iam retines, in cuius etiam testimonium futura conscriptionis religioso fratri vestro Gudfrido Mansionano præcepisti, vt in albo vestra sanctæ congregationis meum nunc quoque nomen apponeret. Sciat autem sanctitas vestra, quia vitam eiusdem Deo dilecti patris nostri, quam vobis profa ediram dedi, aliquanto quidem breuius, sed eodem tamen ordine, rogantibus quibusdam è nostris fratribus, heroicis dudum versibus edidi. Quos si vos habere delectat, à nobis exemplar accipere potestis. in cuius operis præfatione promisi, me aliàs de vita & miraculis eius latius esse scripturum: quam videlicet promissionem in præfatione opusculo, prout Deus dederit, adimplere satago. Orantem pro nobis beatitudinem vestram Dominus omnipotens custodire dignetur incolumem, dilectissimi fratres & Domini mei, Amen.

Quomodo Cuthbertus octennis puer, per infantem sit de episcopatu præmonitus. Cap. 1.

20. Martij.

Thren. 3.

Adolescens
Cuthbertus
monachum
proficitur.

1. Reg. 3.

Pincipium nobis scribendi de vita beati Cuthberti, Ieremias propheta consecrat, qui anachoreticæ perfectionis statum glorificans, ait: Bonum est viro, cum portauerit iugum ab adolescentia sua. Sedebit solitarius & tacebit: quia leuabit se super se. Huius namq; boni dulcedine accensus vir Domini Cuthbertus, ab ineunte adolescentia iugo monachicæ institutionis collum subdidit: & vbi opportunitas inuit, arrepta etiã conuersatione anachoretica, non paucò tempore solitarius sedere, atq; ob suauitatem diuinæ contemplationis, ab humanis tacere delectabatur alloquijs. Sed vt hæc in maiore ætate posset, superna illi gratia ad viam veritatis paulatim à primis iam pueritiæ incitauerat annis. Siquidem vsq; ad octauum ætatis annum, qui post infantiam pueritiæ primus est, solis paruulorum ludis & lasciuia mentem dare nouerat: ita vt illud beati Samuelis tunc de ipso posset testimoniũ dici: Porro Cuthbertus necdum sciebat Dominum, neq; reuelatus fuerat ei sermo Domini. Quod in præconium laudis dictum est pueritiæ illius, qui ætate maior, perfecte iam cogniturus erat Dominum, ac sermonem Domini reuelata cordis aure percepturus. Oblectabatur ergo, vt diximus, iocis & vagitibus, & iuxta quod ætatis ordo poscebat, paruulorum conuentibus interesse cupiebat, ludentibus colludere desiderabat. Et quia agilis natura, atq; acutus erat ingenio, contententibus ludo sapius præualere consueuerat: adeo vt fessis nonnunquam cæteris, ille indefessus adhuc, si quis vltra secum vellet certare, quasi victor latabundus inquireret. Siue enim saltu, siue cursu, siue luctatu, seu quolibet alio membrorum sinuamine se exerceret, ille omnes æquæuos, & nonnullos etiam maiores, à se gloriabatur esse superatos. Cum enim esset paruulus, vt paruulus sapiebat, vt par-

parulus agitabat: qui postmodum factus vir, plenissime ea, quae paruli erant, deposuit. Et quidem diuina dispensatio primitus elationem animi puerilis digno se pedagogo compescere dignata est. Nam, sicut beatae memoriae Trumuuine Episcopus ab ipso Cuthberto sibi dictum perhibebat, dum quadam die solito hucamini in campo quodam non modica puerorum turba insisteret, inter esset & ipse, & sicut ludentium leuitas solet, contra congruum naturae statum varijs flexibus membra plerique sinuarent, repente vnus de paruulis triennis ferme, vt videbatur, accurrit ad eum, & quasi senili constantia coepit hortari, ne iocis & ocio indulgeret, sed stabilitati potius mentem simul & membra subiugaret. Quo monita spernente, luget ille corruens in terram, & faciem lachrymis rigans. Accurrunt consolaturi ceteri: sed ille perstat in fletibus. Interrogant quid haberet repentinum, vnde tantis afficeretur lamentis. At ille tandem exclamans consolanti se Cuthberto, Quid, inquit, sanctissime antistes & presbyter Cuthberte haec & naturae & gradui tuo contraria geris? Ludere te inter paruulos non decet, quem Dominus etiam maioribus natu magistrum virtutis consecrauit. Audiens haec bona in dolis puer, fixa intentione suscepit, illo nimirum spiritu interius eius praecordia docente, qui per os infantis extrinse eius auribus insonuit. Nec mirandum cuiquam, paruuli lasciuia per paruulum potuisse, Domino agente, cohiberi: qui ad prohibendam prophetiae insipientiam, ore subiugalis muti rationabilia verba, cum voluit, edidit: in cuius laude dictum est veraciter: Quia ex ore infantium & lactentium perfecisti laudem.

Admonetur
Cuthbertus
puer a tri-
mo infante.

Mirabilis
Deus in san-
ctis suis.

Num. 22.
2. Pet. 2.
Psal. 8.

Quomodo genu dolente claudus sit effectus, & angelo medicante, sine mora sanatus. Cap. 2.

Verum quia omni habenti dabitur, & abundabit, id est, habenti propositum amoremque virtutum, harum copia superno munere donabitur: quoniam puer Domini Cuthbertus quae per hominem accepit hortamenta, sedulo corde retinebat, etiam angelico visu & affatu confortari promeruit. Nam subito dolore genu correptum illius, coepit acri tumore grossescere: ita vt neruis in poplite contractis, pedem primo a terra suspensum, claudicans portaret: dehinc ingrauescente molestia, omni penè priuaretur incessu. Qui die quadam deportatus foras a ministris, atque sub diuo recumbens, vidit repente venientem de longe equitem albis indutum vestimentis, & honorabilem vultu: sed & equum, cui insidebat, incomparandi decoris. Qui cum adueniens, mansuetum illum salutarerit alloquio, addidit quasi per iocum inquirere, si aliquod tali hospiti vellet praebere obsequium. At ille: Jam, inquit, promptissime tuis cuperem deuotus ad stare obsequijs, si non, exigentibus culpis, huius compede languoris retinerer. Diu nanque est, quod molestia genu tumentis oppressus, nulla cuiuslibet medicorum industria possum sanari. Qui desiliens equo ac genu languidum diligentius considerans: Coque, inquit, triticam in lacte farinam, & hac coeptione calida tumorem superunge, & sanaberis. Et his dictis, ascendens equum, abiit. Ille iussis obtemperans, post dies paucos sanatus est: agnouitque angelum fuisse, qui haec sibi monita dedisset, mittente illo, qui quondam Raphaelem archangelum ad sanandos Tobiae visus destinare dignatus est. Quod si cui videtur incredibile, angelum in equo apparuisse, legat historiam Machabaeorum, in qua angeli in equis & ad Iudae Machabaei & ad ipsius templi defensionem aduenisse memorantur.

Matth. 15.

2. Mach. 10.
& 3.

Tob. 11.

2. Mach. 10.
& 3.

Quomodo ventis oratione mutatis, rates in Oceanum delapsas, reuocavit ad litus. Cap. 3.

AB hoc autem tempore deuotus Domino puer, sicut ipse postea familiaribus suis attestari solebat, saepe in angustijs se vallantibus orans Dominum, angeli meruit opitulatione defendi: necnon etiam pro alijs in periculo constitutis, quia benigna pietate supplicabat, exaudiebatur ab illo, qui clamantem pauperem exaudire, & ex omnibus tribulationibus eius consuevit eripere. Est denique monasterium non longe ab ostio fluminis * Tini ad meridiem situm, tunc quidem virorum, nunc autem mutato, vt solet, per tempora rerum statu, virginum Christo seruentium nobili examine pollens: qui videlicet famuli Christi dum ligna monasterij vsibus apta per memorati alueum fluminis de longe ratibus veherent, iamque e regione eiusdem monasterij vehendo deueniret, ac rates ad terram educere conaretur, ecce ventus subito ab occasu intempetius assurgens, abripuit rates, atque ad ostium fluminis trahere coepit. Quod videntes e monasterio fratres, emissis in fluuio nauiculis, eos qui in ratibus laborabant, adiu-

Psal. 33.

Thini

adiuuare nitebantur: sed vi fluminis ac ventorum violentia superati, nequaquam valebant. vnde facta desperatione humani adiutorij, confugerunt ad diuinum. Egressi nantque de monasterio, & labentibus in Oceanum ratibus, collecti in primo obice, flectebant genua, supplicantes Domino pro his, quos in tantum mortis discrimen iam iamque irruere cernebant. Sed prouisione diuina, quanuis diu precantium, vota sunt dilata, vt videlicet quanta esset in Cuthberto virtus precandi, patesceret. Stabat enim in altera amnis ripa vulgaris turba non modica, in qua stabat & ipse: quæ cum, ad spectantibus cum tristitia monachis, raptas porro per mare cerneret rates, adeo vt quasi quinque aues paruulæ (quinque enim erant rates) vndis insidentes apparerent, cœpit irridere vitam conuersationis eorum, quasi merito talia paterentur, qui communia mortaliū iura spernentes, noua & ignota darent statuta viuendi. Prohibuit probra deridentium Cuthbertus: Quid agitis, inquires, fratres, maledicentes his, quos in letum iam trahi videtis? Nonne melius esset & humanius, Dominum pro eorum deprecari salute, quam de illorum gaudere periculis? At illi rustico & animo & ore stomachantes aduersus eum: Nullus, inquit, hominū pro eis roget, nullus eorum misereatur Deus: qui & veteres culturas hominibus tulere, & nouas qualiter obseruare debeant, nemo nouit. Quo accepto responso, ipse oraturus Dominum, genua flexit, caput in terram declinauit: statimque retorta vis ventorum, rates cum his, qui ducebant, gaudentibus integras ad terram eiecit, & iuxta ipsum monasterium in loco opportuno deposuit. Videntes autem rustici, erubuerunt de sua infidelitate: fidem verò venerabilis Cuthberti extunc laude digna prædicabant, & deinceps prædicare nullatenus cessabant: adeo vt frater quidam nostri monasterij probatissimus, cuius ipse hæc relatione didici, sese hæc ab vno ipsorum rusticæ simplicitatis viro, & simulandi prorsus ignaro, coram multis sæpè assistentibus audisse narrauerit.

Irrifores
monachorum
compeſcuntur à Cuth-
berto.

Pudescunt
infideles
monachorum
irrifores.

Quomodo cum pastoribus positus, animam sancti Aidani Lindisfarnensis episcopi ad celum ferri ab angelis adspexerit. Cap. 4.

Visio S.
Cuthberti.

AT vbi gubernatrix vitæ fidelium gratia Christi voluit famulum suum arctioris propositi subire virtutem, altioris præmij gloriam promereri, contigit eum remotis in montibus commissorum sibi pecorum agerem custodiam. Qui dum nocte quadam, dormientibus socijs, ipse iuxta morem peruigil in oratione duraret, vidit subito sursum de celo lumen, medias longè noctis interrupisse tenebras: in quo cælestium choros agminum terras petisse, nec mora, rapta secum anima claritatis eximia, supernam reddisse ad patriam. Compunctus est multum hoc visu Deo dilectus adolescens ad subeundum gratiam spiritualis exercitij, ac promerenda inter magnificos viros vitæ felicitatisque perennis: confestimque Deo laudes, gratiarumque referens actiones, sed & socios ad laudandum Dominum fraterna exhortatione prouocans: Heu miseri, inquit, qui somno & inertia dediti, non meremur semper vigilantium ministrorum Christi cernere lucem. En ipse cum modico noctis tempore peruigil orarem, tanta Dei magnalia conspexi: aperta est ianua cæli, & inductus illuc angelico comitatu spiritus cuiusdam sancti, qui nunc, nobis in infima caligine versantibus, supernæ mansionis gloriam ac regem illius Christum perpetuò beatus intuetur. Et quidē hunc vel episcopum quemlibet sanctum, vel eximium de fidelium numero virum fuisse existimo, quem tanto splendore lucis, tot ducentium choris angelorum cælis illatum vidi. Hæc dicens vir Domini Cuthbertus, non parum corda pastorum ad diuinæ laudationis reuerentiam accendit, agnouitque manè factò antistitem Lindisfarnensis eccle-

Aidani anima
petire
regna cælorum.

sie Aidanum, magnæ utique virtutis virum, per id temporis, quo viderat, raptum de corpore cælestia regna petisse: ac statim commendans suis pecora, quæ pascibat, dominis, monasterium petere decreuit.

Quomodo iter faciens, cibos Domino procurante, percepit. Cap. 5.

Matth. 6.

Cumque nouum vitæ continentioris ingressum sedulo iam corde meditaretur, affuit superna gratia, quæ animum eius arctius in proposito firmaret, ac manifestis edoceret indicijs, quia quærentibus regnum Dei & iustitiam eius, ea, quæ ad victum pertinent corporis, beneficio diuinæ prouisionis adiunguntur. Quadam nanque die, dum iter solus ageret, diuertit hora tertia in villam, quam eminens fortè postea reperit: intrauitque domum cuiusdam religiosæ matris familiæ, paululum ibidem quiescere desiderans, & iumento potius, cui insedebat, quam sibi alimentum poscere curans. erat enim tempus incipientis brumæ. Suscepit ergo eum mulier benignè, rogauitque

uitque sollicitè, vt prandium parare atque illum reficere liceret. Negauit vir Domini: Non possum, inquit, adhuc manducare, quia dies ieiunij est. Erat nanque sexta sab-
 bati, qua plerique fidelium ob reuerentiam Dominicè passionis, vsq; ad nonam horam
 solent protelare ieiunium. Perstitit in rogando mulier, hospitalitatis studio deuota: Ec-
 cè, inquit, itinere quo vadis, nullum viculum, nulla hominum habitacula reperies. &
 quidem longum restat iter, neque ante solis occubitum valet consummari. Vndè pre-
 cor, antequàm egrediaris accipias cibos, nè tota die ieiunium sustinere, vel etiam pro-
 crafinare cogaris. At ille, quanuis multum rogante fœmina, rogantis instantiam reli-
 gionis amore deuincens, ieiunus viam repetijt, ieiunus diem duxit ad vesperam. Cum-
 que instante iam vespera, cerneret se iter, quod proposuerat, eodem die non posse fini-
 re, neque vlla in proximo hominum hospitia, vbi manere posset, adesse: ecce subito iter
 faciens, vidit iuxta pastorum tuguria, quæ æstate infirmiter posita, tunc iam deserta pa-
 tebant. Huc propter manendum ingrediens, equum, in quo venerat, alligauit ad pari-
 etem, collectumque fœni fasciculum, quem tecto ventus abstulerat, edendum illi ap-
 posuit: ipse orando horam ducere cœpit. At subito inter psallendum vidit equum, cla-
 ta foena tecti, inuolutum pariter decidere linteum: volensque dinoscere certiùs quid
 esset, finita oratione, accessit, & inuenit inuolutum linteo dimidium panis calidi & car-
 nem, quæ ad vnam sibi refectiõnem sufficere possent, laudemque decantans beneficij
 celestibus: Deo, inquit, gratias, qui & mihi pro eius amore ieiunanti, & meo comiti cœ-
 nam prouidere dignatus est. Diuisit ergò fragmen panis, quod inuenit, partemque eius
 dimidiam equo dedit: reliquum suo esui reseruauit: atque ex illo iam die promptior
 factus est ad ieiunandum, quia nimirum intellexit, eius dono sibi refectiõnem procura-
 ram in solitudine, qui quondam Eliam solitariũ, quia nullus hominum aderat qui mini-
 straret, eiusmodi cibo per volucres non pauco tempore paut, cuius oculi super timen-
 tes eum, sperantes autem in misericordia eius, vt eripiat à morte animas eorum, & alat
 eos in fame. Hæc mihi religiosus nostri monasterij, quod est ad ostium Vuiri fluminis,
 presbyter nomine Inguuald, qui nunc longæ gratia senectutis magis corde mundo ca-
 lestia, quam terrena carnalibus cõtemplatur adspectibus, ab ipso Cuthberto, iam tunc
 episcopo, se audisse perhibuit.

*Quale ei testimonium venienti ad monasterium Boisilus vir sanctus in spiritu
 perhibuerit. Cap. 6.*

INterea venerabilis Domini seruus, relictis seculi rebus, monasterialem properat
 subire disciplinam, vtpote celesti visione ad appetenda perpetuæ gaudia beatitu-
 dinis incitatus, ad tolerandam pro Domino esuriem sitimque temporalem, epulis
 inuitatus celestibus. Et quidem Lindisfarnensem ecclesiam multos habere sanctos
 viros, quorum doctrina & exemplis instrui posset, nouerat: sed fama prauentus Boisi-
 li, sublimium virtutum monachi & sacerdotis, Mailros petere maluit: casuque contig-
 it, vt cum illò perueniēs, equo desilisset, ingressurusque ad orandum ecclesiam, ipsum
 pariter equum & hastam, quam tenuerat manu, ministro dedisset, (necdum enim habi-
 tum deposuerat secularem) Boisilus ipse præ foribus monasterij consistens, prior illum
 videret, præuidensque in spiritu, quantus conuersatione esset futurus quem cernebat,
 hoc vnum dixit adstantibus: Ecce seruus Dei: imitatus illum, qui venientem ad se Na-
 thanaël intuitus, Ecce, inquit, verè Israëlita, in quo dolus non est. sicut religiosus ac ve-
 teranus Dei famulus & presbyter Sigfridus solet attestari, qui eidem Boifilo hæc dicen-
 ti inter alios adstabat, tunc in ipso monasterio adolescens, primis adhuc monachicæ vi-
 tæ rudimentis institutus, nunc in nostro, id est, Giruenti monasterio perfectum in Chri-
 sto agens virum, & inter agra spiritus extremi suspiria lætum vitæ alterius sitiens introi-
 tum. Nec plura loquens Boisilus, peruenientem mox ad se Cuthbertum benignè susce-
 pit, causamque itineris exponentem, quia videlicet monasterium seculo prætulit, be-
 nignius secum retinuit. erat enim præpositus eiusdem monasterij. Et post dies paucos
 adueniēte viro beatæ recollectionis Eata, tunc presbytero & Abbate monasterij ipsius,
 postea Lindisfarnensis ecclesiæ simul & eiusdem loci antistite, indicauit ei de Cuthber-
 to, & quia boni propositi animum gereret exposuit, obtinuitque apud eum, vt accepta
 tonsura, fratrum iungeretur consortio. Et egressus monasterium, confestim equalē ca-
 teris fratribus vitæ regularis obseruantiam tenere, vel etiam arctioris disciplinæ studijs
 supergredi curabat, legendi videlicet, operandi, vigilandi, atque orandi solertior. Sed
 & iuxta

Ieiunij se-
 xtæ feriæ rã
 antiquum.
 Diuinitus
 S. Cuthber-
 to esca præ-
 betur.
 3. Reg. 17.
 Psal. 32.
 Multi san-
 cti viri in
 ecclesia Lin-
 disfarnensi:
 Iohan. 1.
 Cuthbertus
 tondetur, &
 fit mona-
 chus.

Judic. 13. & iuxta exemplū Samfonis fortissimi, quondam Nazarei, ab omni, quod inebriare potest, sedulus abstinebat, non autem tantam escarum valebat subire continentiam, nè necessarijs minùs idoneus efficeretur operibus. Erat enim robustus corpore & integer viribus, atque ad quæcunque volebat, aptus exercitia laboris.

Quomodo angelum hospitio suscipiens, dum panem querit ministrare terrenum, cælesti ab eo remunerari meruit. Cap. 7.

Alchfridus
rex construi
coenobium
vult.

Angelū ho-
spitio acci-
pit Cuth-
bertus.

Tres panes
ab angelo
relicti.

Videt cre-
bro ange-
los, & cæli-
tus pasci-
tur.

2. Cor. 12.

CUmque post aliquot annos regi Alchfrido placeret, pro redemptione animæ suæ locum quendam regni sui, qui vocatur Inrhipum, ad construendum ibidem monasterium Eata Abbati donare, tollens idem Abbas quosdam fratres secum, in quibus & Cuthbertum, condidit ibi quod petebatur monasterium, atque eisdem, quibus antea Mailros, institutis disciplinæ regularis imbuit: ubi famulus Domini Cuthbertus suscipiendorum officio præpositus hospitum, probandæ suæ gratia deuotionis, angelum Domini suo suscepisse fertur hospitio. Exiens enim primo manè de interioribus monasterij ædibus ad hospitum cellulam, inuenit inibi quendam sedentem iuuenem: quem hominè æstimans, solito mox humanitatis more suscipit. Nam lauandis manibus aquam dedit, pedes ipse abluit, linteo extersit, fouēdos humiliter manibus suo in sinu composuit, atque ut horam diei tertiam etiam cibo reficiendus expectaret, rogauit: nè si ieiunus irret, fame pariter & frigore lassaretur hyberno. Putabat nanque hominem nocturno itinere simul & statibus defessum niueis, illò requiescendi gratia diluculò diuertisse. Negauit ille, & se citò iturum, quia longius esset mansio, ad quam properaret, respondit. At Cuthbertus diù multumque rogans, tandem adiuratione addita diuini nominis, ad manendum coëgit: statimque ut expletis horæ tercię precibus, vesçendi tempus aderat, apposuit mensam, sumēdas obtulit escas, & Obscuro te, inquit, frater reficias, dum rediens calidum panem affero. Spero enim quia iam cocti sint. At ubi redijt, non inuenit hospitem, quem edentem reliquerat. Explorat vestigia, quæ ierat, sed nulla vspiam inuenit. Recens autem nix terram texerat, quæ facillimè viantis iter proderet, & quò declinaret, monstraret. Stupefactus ergò vir Dei, & secum querens de facto, reposuit mensam in conclaui. Quod ingressus, continuo obuiam habuit miri odoris fragrantiam. Circumspiciens autem, vndè esset orta tanta nidoris suauitas, vidit iuxta positos tres panes calidos insoliti candoris & gratiæ, pauensque, talia secum loquitur: Cerno quòd angelus Dei erat, quem suscepi: pascere, non pasci, veniens. En panes attulit, quales terra gignere nequit. Nam & lilia candore, & rosas odore, & mella præcedunt sapore. Vndè constat, quia non de nostra tellure orti, sed de paradiso voluptatis sunt allati. Nec mirum, quòd epulas in terris sumere respuerit humanas, qui æternę vitæ pane fruitur in cælis. Itaque vir Domini de ostensa miraculi virtute compunctus, maiorem ex eo virtutum operibus curam impendebat. Crescentibus autem virtutibus, creuit & gratia cælestis. Denique sapiens ex eo tempore angelos videre & alloqui, sed & esuriens, cibus, speciali munere à Domino preparatis, meruit refici. Nam quia affabilis & iucundus erat moribus, plerumquè dum ad exemplum viuendi præsentibus patrum præcedentium gesta referret, etiam quid sibi domini spiritualis superna pietas contulerit, humiliter interserere solebat. Et aliquandò quidem palàm, aliquandò autem velatè, quasi sub persona alterius, id facere curabat. Quod tamen qui audiēre, quia de seipso dixerit, intelligebant, iuxta exemplum magistri gentium, qui modò apertè suas virtutes replicat, modò sub prætextu alterius personæ loquitur, dicens: Scio hominem in Christo, ante annos quatuordecim, raptum videri ad tertium cælum. & cætera illius loci.

Quomodo sanato à languore Cuthberto, Boisilus moriturus, omnia quæ ei ventura erant, prædixerit. Cap. 8.

Cuthbertus
peste corri-
pitur.

Interea quia fragilis est & more freti volubilis omnis seculi status, instante subito turbine, præfatus Abbas Eata cum Cuthberto & cæteris, quos secum adduxerat, fratribus domum repulsus est, & locus monasterij, quod condiderat, alijs ad incolendum monachis datus. Nec memoratus athleta Christi mutatione loci mutauit mentē ab arrepto semel proposito militia cælestis, verum diligentissimè, iuxta quòd & antè facere consueuerat, beati Boisili dictis pariter auscultabat & actis. Quo tempore, sicut Herefridus familiaris eius presbyter & Abbas quondam monasterij Lindisfar-nensis, ipsum referre solitum testatur, morbo pestilentia, quo tunc plurimi per Britan-niam

niam longè lateque deficiebant, correptus est. At fratres monasterij illius totam, pro eius vita & salute precates, duxere noctem perugilem. Omnes enim, quasi hominis sancti necessariam sibi eius adhuc in carne præsentiam rebantur. Quod dum ipsi manè quidam de illis indicaret, (nam eo nescio fecerant) respondēs statim: Et quid iaceo, inquit? Neque enim dubitandum est, quia tot taliumque virorum preces Deus non despexerit. Date baculum & caligas, Statimque exurgens cœpit tentare incessum, baculo innitens: & crescente per dies virtute, sanitatem quidem recepit: sed quia tumor, qui in femore apparebat, paulatim à superficie detumescens corporis, ad viscerum interiora prolapsus est, toto penè vitæ suæ tempore aliquantulum interaneorū non cessabat sentire dolorem, videlicet vt iuxta Apostolū, virtus in infirmitate perficeretur. Quem cum famulus Domini Boifilus à valetudine sanatum cerneret, ait: Vides frater, quia liberatus es à molestia, qua laborabas. Et dico tibi, quòd ea vltra iam tangendus non es, neque, hoc moriturus in tempore: simulque moneo, vt quia me mors vicina præstolatur, discere à me aliquid, quandiū docere valeam, non omittas. Non enim plus quàm septem dies sunt, quibus mihi ad docendum sanitas corporis & linguæ suppetat virtus. Respondit Cuthbertus, nihil hæsitans de veritate dictorum illius: Et quid, rogo, mihi optimum est legere, quod tamen vna valeam consummare septimana? At ille: Iohannem, inquit, euangelistam. Est autem mihi codex, habens quaterniones septem, quos singulis diebus singulos possumus, Domino adiuuante, legendo, & quantum opus est, inter nos conferendo percurrere. Factumque est vt dixerat. Quam ideo lectionē tam citissimè cōplere volebant, quia solam in ea fidei, quæ per dilectionem operatur, simplicitatem, non autem quæstionum profunda, tractabant. Completa ergò post dies septem lectione, memorato morbo arreptus vir Domini Boifilus, diem peruenit ad vltimū: & hoc magna cum exultatione transscisso, ad gaudium perpetuæ lucis intrauit. ferūt illum his septem diebus omnia Cuthberto, quæ futura restabant, exposuisse. Propheticus nanque, vt dixi, & miræ sanctitatis erat homo. Deniq; præfatæ acerbis pestilentia triennio, priusquam veniret, Eatano Abbati suo prædixit fuisse futuram, nec se illa tollendum celauit, ipsum verò Abbatem suum non ea moriturum, sed illo potius morbo, quem dysenteriam medici appellant, veridico, vt rerum exitus docuit, sermone præmonuit. Sed & Cuthberto inter alia, quia episcopus esset ordinandus, insinuauit. Vnde idem Cuthbertus, postmodum in secessu anachoreseos positus, dicere quidem nulli volebat, quia episcopum eum prædixerat futurum: sed tamen visitantibus se aliquoties fratribus, solebat multo cum dolore protestari, quia etiam si fieri possit, vt in caute permodicam domunculam habens deliteam, vbi circumferentes me vndique fluctus Oceani tumescentes, à cunctorum mortalium visu pariter & cognitione secludant: nec sic quidem liberum me ab insidijs mundi fallentis æstimo, sed ibi quoque, quia qualibet ex causa philargyria me tentans abripere possit, vereor.

Quam sedulus erga ministerium verbi Cuthbertus extiterit. Cap. 9.

POST obitum verò dilecti DE OFacer dotis Boifili, memoratum Præpositi officium Cuthbertus suscepit, & per aliquot annos spirituali, vt sanctum decebat, exercens industria, non solum ipsi monasterio regularis vitæ monita simul & exemplum præferbat, sed & vulgus circumpositum longè lateque, à via stultæ consuetudinis, ad cælestiū gaudiorum conuertere curabat amorem. Nam & multi fidē, quam habebant, iniquis profanabant operibus, & aliqui etiam tempore mortalitatis, neglecto fidei, quo imbuti erant, sacramento, ad erratica idolatriæ medicamina concurrebant, quasi missam à Deo conditore plagam, per incantatiōes vel alligaturas, vel alia quælibet dæmoniæ artis arcana, cohibere valerent. Ad vtrorūque ergò corrigendum errorem, crebrò ipse de monasterio egressus, aliquoties equo sedens, sed sapiens pedes incedens, circumpositas veniebat ad villas, & viam veritatis prædicabat errantibus: quod ipsum etiam Boifilus suo tempore facere consueuerat. Erat quippe moris eo tempore populis Anglorum, vt veniente in villam clerico vel presbytero, cuncti ad eius imperium, verbum audituri, confluerent, libenter ea, quæ dicerentur, audirent. libentiusque, quæ audire & intelligere poterant, operando sequerentur. Porrò Cuthberto tanta erat docendi peritia, tantus amor persuadendi quæ cœperat, tale vultus angelici lumē, vt nullus præsentium latebras ei sui cordis celare præsumeret, omnes palam quæ gesserant, confitendo proferrent, (quia nimirum hæc eadem illum lalere nullo modo putabant) & confessā, dignis (vt imperabat) pœnitentiæ fructibus abstergent. Solebat

Ff autem

2. Cor. 12.

Vaticiniū
Boifili.

Boifilus
migrat ad
Dominū.

Multa futu-
ra præ-
dicit.

Dat operā
hominibus
ad Deum
conuertendis.

Anglorū
feruor ad
audiendū
verbū Dei

autē ea maximè loca peragrarè, illis prædicare in viculis, qui in arduis a sperisque montibus procul positi, alijs horrore erant ad visendum, & paupertate pariter ac rusticitate sua doctorum prohibebant accessum: quos tamen ille, pio libenter mancipatus labori, tanta doctrinæ excolebat industria, vt de monasterio egrediens, sæpè hebdomada integra, aliquandò duabus vel tribus, nonnunquàm etiam mense pleno domum non rediret: sed demoratus in montanis, plebem rusticam verbo prædicationis simul & exemplo virtutis, ad cælestia vocaret.

Quomodo animalia maris, in quo pernox orauerat, illi egresso præbuerint obsequium, & frater, qui hæc videbat, præ timore languescens, eius sit oratione recreatus. Cap. 10.

Ebbe Abbatissa, foror. Osuini regis.

In mare vsque ad collum ingressus Cuthbertus Deo noctibus laudes perfoluit.

Matt. 17.

Cum verò sanctus vir in eodem monasterio virtutibus signisque succresceret, fama; operum eius circumquaque crebresceret, erat sanctimonialis foemina & mater ancillarum Christi, nomine Ebbe, regens monasterium, quod est in loco, quem Coludi urbem nuncupant, religione pariter & nobilitate cunctis honorabilis: nanque erat soror vterina regis Osuini. Hæc ad virum Dei mittens, rogauit, vt se suumq; monasterium gratia exhortationis inuisere dignaretur. Nec negare potuit, quod ab eo charitas ex ancilla Dei corde poposcit. Venit igitur ad locum, diesq; aliquot ibi permanens, viam iustitiæ, quam precabatur omnibus, actu pariter & sermone pandebat. Qui cum more sibi solito, quiescentibus noctu cæteris, ad orationem solus exiret, & post longas intempesta noctis vigilias, tandem instante hora communis synaxeos domum rediret, quadam nocte vnus è fratribus eiusdem monasterij, cum egressiorem illum silentiò cerneret, clanculò secutus eius vestigia, quò ire, quidve agere vellet, dinoscere querebat. At ille egressus monasterio, sequente exploratore, descendit ad mare, cuius ripæ monasterium idem superpositum erat: ingressusq; altitudinem maris, donèc ad collum vsque & brachia vnda tumens assurgeret, peruigiles vndisonis in laudibus tenebras noctis exegit. Appropinquante autem diluculo, ascendens in terram, denuò cœpit in litore flexis genibus orare. Quod dum ageret, venère continuo duo de profundo maris quadrupedia, quæ vulgò Lutræ vocantur. Hæc ante illum strata in arena, anhelitu suo pedes eius fouere cœperunt, ac villo satagebant extergere. Completoque ministerio, percepta ab eo benedictione, patrias sunt relapsa sub vndas. Ipse quoque mox domum reuersus, canonicos cum fratribus hymnos hora competente compleuit. At frater, qui cum de speculis præstolabatur, perculsus pauore ingenti, vix præ angustia premente domum nutante gressu peruenit: primoque mane accedens ad eum sese in terram strauit, veniam de reatu stulti ausus cum lachrymis flagitauit, nil dubitans illum nôsse, quid ipse noctu egerit, quidve pateretur. Cui ille: Quid habes frater? Quid fecisti? Num nostrum iter nocturnum lustrando explorare tentasti? Sed ea solum conditione tibi hoc indulgeo commissum, si promiseris te, quæ vidisti, nulli ante meum obitum esse dicturum. In quo nimirum præcepto eius secutus est exemplum, qui discipulis in monte gloriam suæ maiestatis ostendens, ait: Nemini dixeritis visionem, donec filius hominis à mortuis resurgat. Promittentem ergò quæ iusserat, fratrem benedixit, pariterque culpam & molestiam, quam temerarius incurrerat, absternit: qui virtutem, quam viderat, ipso viuente silentio tegens: post obitum eius plurimis indicare curabat.

Quomodo nautis tempestate præclusis serenum mare ad certum prædixerit, & orando cibos impetrauerit. Cap. 11.

Cœpit interea vir Dei etiam spiritu prophetiæ pollere, ventura prædicere, absentia nunciare. Quodam enim tempore pergens de suo monasterio, pro necessitate causa accidentis, ad terram Pictorum, qui Niduari vocantur, nauigando peruenit, comitantibus eum duobus è fratribus, quorum vnus postea presbyterij functus officio, virtutem miraculi, quam ibidem vir Domini monstrauit, multorum notitiæ patefecit. Venerunt autem illò post natalis Domini diem, sperantes se, quia vndarum simul & aurarum arridebat temperies, citius esse redituros, idcoq; nec cibaria secum tulere, tanquam ocyus reuersuri, sed longè aliter quam putabant, euenit. Nam mox vt terram tetigere, tempestas fera suborta est, quæ iter eis omne remean,

meandi præcluderet. Cumque per dies aliquot ibidem inter famis & frigoris pericula laterent, (quo tamen tempore vir Dei non marcida luxu ocia gereret, nec somnis vacare volebat inertibus: sed pernox in oratione persistere satagebat) aderat sacratissima Dominicæ apparitionis dies. Tum ille socios blando, ut iucundus atque affabilis erat, sermone alloquitur: Quid, rogo, tanta ignavia torpemus, & non quacunquē iter fatalis inquirimus? En tellus niuibus, nebulis cælum horrefcit, aër flatibus aduersis fluctibus æquor, ipsi inopia deficiamus, nec adest homo qui reficiat. Pulsemus ergo Dominum precibus, qui suo quondam populo maris rubri viam aperuit, eumque in deserto mirabiliter pauit: orantes, ut nostri quoque misceretur in periculis. Credo, si non nostra fides titubat, non vult nos hodierna die ieiunos permanere, quam ipse per tot ac tanta suæ miracula maiestatis illustrare curauit: precorque, eamus alicubi quærentes, quid epularum nobis in gaudium suæ festiuitatis præstare dignetur. Hæc dicens, e-duxit eos sub ripam, vbi ipse noctū peruigil orare consueuerat. Eo aduenientes, inueniunt tria frustra delphininæ carnis, quasi humano ministerio secta & præparata ad cocturam, flexisque genibus, gratias egerunt Domino. Dixit autem Cuthbertus: Videtis dilectissimi, quæ sit gratia confidendi & sperandi in Domino. Ecce & cibaria famulis suis præparauit, & ternario quoque numero, quot diebus hîc residendum sit, nobis ostendit. Sumite ergo munera, quæ misit nobis Christus, & abeuntes reficiamus nos, maneamusque in trepidi. Certissima enim nobis post triduum serenitas cæli & maris adueniet. Factū est, ut dixerat: manente triduo tempestate præualida, quarto demum die tranquillitas promissa secuta est, quæ illos secundis flatibus in patriam referret.

Pernox in precibus persistit.

Exod. 14. & 16.

Diuinitus illi & socijs efcæ præbetur.

Quomodo iter faciens, aquila ministra viaticum & percepturum se esse prædixerit, & perceperit. Cap. 12.

Quadam quoque die, cum prædicaturus iuxta consuetudinem suam populis de monasterio exiret, vno comite puero, iamque diu gradiendo fatigatis non parum adhuc restaret itineris, quousque ad vicum, quod tendebant, peruenirent, ait ad puerum, tentans eum: Dic age sodalis, vbi hodiè refici disponas: an habeas aliquem in via, ad quem diuertere valeas, hospitem. At ille respondens ait: Et hæc ipsa mecum, inquit, tacito in corde tractauit: quia nec viaticum iruri tulimus nobiscum, neque aliquem in itinere notum habemus, qui nos suo velit recipere hospitio: & non parum adhuc itineris superest, quod ieiuni sine molestia complere nequimus. cui vir Domini inquit: Disce filiule fidem semper & spem habere in Domino: quia nunquam fame perit, qui Deo fideliter seruit. Et sursum ad spectans, vidensque aquilam in alto volantem: Cernis, inquit, aquilam illam porrò volantem? Etiam per huius ministerium possibile est Domino, nos hodiè reficere. Talia confabulantes, agebant iter iuxta fluuium quandam, & ecce subito vident aquilam in ripa residentem, dixitque vir Dei: Vides vbi nostra, quam prædixi ministra residet? Curre, rogo, & quid nobis epularum, Domino mittere, attulerit inspicere, & citius affer. Qui accurrens, attulit piscem non modicum, quem illa nupèr de fluuiio præhenderat. At vir Dei: Quid inquit, fecisti fili? Quare ministræ suam partem non dedisti? Seca citius medium, & illi partem, quam nobis ministrando meretur, remitte. Fecit, ut iusserat, sumptaque secum parte reliqua, vbi tempus reficiendi aderat, diuerterunt ad proximum vicum: & dato ad assandum pisce, se pariter & eos, ad quos intrabant, gratissimo refecere conuiuio, prædicante Cuthberto verbum Dei, atque eius beneficia collaudante, & quia beatus vir, cuius est nomen Domini spes eius, & non respexit in vanitates & insanias falsas. Ac sic resumpro itinere, ad docendum eos, quos proposuere, profecti sunt.

Pisces ab aquila accipit. Psal. 109.

Quomodo prædicans populis, phantasticum subito ignem diaboli & præuiderit venturum & venientem extinxerit. Cap. 13.

Eodem tempore, dum congregatis in quadam villula per plurimos, verbum vitæ prædicaret, præuidit subito in spiritu antiquum hostem, ad retardandum opus salutis, adesse: moxque eius insidias, quas futuras intellexit, docendo præoccupare curauit. Nanque inter ea, quæ disputauerat, repente huiusmodi monita inseruit: Oportet, charissimi, ut quoties vobis mysteria regni cælestis prædicantur, intento hæc corde ac sensu semper vigilantissimo audiat: nè forte diabolus, qui mille nocendi habet artes, su peruacuis vos curis ab æternæ salutis auditione præpediat. Et hæc dicens, denuo sermonis, quem inter miserat, ordinem repetijt: statimque hostis ille nequissimus

Ff 2 phan.

Diabolus igne phantastico turbam à concione auocat.

phantasticum deferens ignem, domum iuxta positam incendit, ita vt viderentur faces ignium totam volitare per villam, ac iuuante vento fragor aëra concutere. Tum exiens, quasi ad extinguendum ignem, turba penè tota, quam docebat (nam paucos ipse manu missa retinuit) certatim aquas iactabat, nec tamen vna vera falsas potuit restituere flammam, donec orante viro Dei Cuthberto, fugatus author fallaciarum, ficta se cum incendia vacuas reportaret in auras. Quod videns turba, multum salubriter erubuit: rursusque ad virum Dei ingressa, flexis genibus, instabilis animi veniam precabatur, confitès se intellexisse, quia diabolus ab impedienda salute humana nec ad horam vacaret. At ipse confirmans inconstantiam fragilium, rursus, quæ cœperat, vitæ monita exequitur.

Quomodo flammam domus cuiusdam, vero igne ardentis, orando restinxerit. Cap. 14.

Act. 9.

NEC tantum ignem phantasticum, sed etiam verum, quem multi frigidis fontium vndis minimè valebant extinguere, ipse solis feruèribus lachrymarum riuulis compressit. Siquidem dum more Apostolorum, gratia salutifere instructionis vniuersa pertransiret, deuenit die quadam in domum cuiusdam deuotæ Deo sceminæ, quam crebrius inuisere curabat: quia & bonis operibus intentam nouerat, & ipsa eum primis pueritiæ nutrebat ab annis: vnde & mater ab eo cognominari solebat. Habebat autem domum in Occidentali parte viculi. Quam cum vir Domini Cuthbertus verbum seminaturus intraret, repente in Orientali plaga eiusdem vici per culpam incuriè domus incensa, vehementer cœpit ardere. Nam & ventus ab eodem climate assurgens non modicus, arripiebat ignitos fœnci tecti fasciculos, & totam latè iactabat per villam. Iactantes aquam, qui aderant, fortior flamma repulit, longiusque fugauit. Tum præfata Dei famula cucurrit concita ad domum, in qua virum Dei receperat, obsecrans vt orando succurreret, priusquam domus ipsius & tota simul villa periret. At ille: Nè timeas, inquit, mater: animæ quior esto. Non enim tibi tuisve hæc quanlibet ferox flamma nocebit. Statimque egressus, ante ostium sternitur in terram. Quo adhuc orante, mutatur flatus ventorum, spiransque ab occasu, totum tantum incendiij periculum ab inuasiōe villule, quam vir Domini intrauerat, reiecit. Sicque in duobus miraculis, duorum patrum est virtutes imitatus: in phantasticis quidem & encuatis incendijs, virtutem reuerendissimi & sanctissimi patris Benedicti, qui simulatum ab antiquo hoste quasi ardentis coquinæ incendiū, ab oculis discipulorū orando depulit: in veris verò æquè victis ac retortis ignium globis, virtutem viri venerabilis Marcellini Anconitani antistitis: qui ardenti eadem ciuitate, ipse contra ignem positus, orando flammam compescuit, quas tanta ciuium manus aquam proijciendo nequiuerat. Nec mirandum, perfectos & fideliter Deo seruientes viros tantam contra vim flammam accipere potestatem, qui quotidiana virtutum industria, & incentiua suæ castitatis edomare, & omnia tela nequissimi ignea nôrū extinguere. Quibus aptissime congruit illud propheticum: Cum transferis per ignem, non comburèris, & flamma non ardebit in te. At ego & mei similes, propriæ fragilitatis & inertie conscij, certi quidem sumus, quia contra ignem materiale nil tale audemus: incerti autem an ignem illum inextinguibilem futuræ castigationis immunes euadere queamus. Sed potè est & larga pietas Saluatoris nostri, quæ indignis nobis & nunc ad extinguendam vitiorum incendia, & ad euadendas in futuro pœnarū flammam, gratiam suæ protectionis impèdat.

Qualiter dæmonium ab vxore præfecti, nec dum eueniens eiecerit. Cap. 15.

Hildmer præfectus religiosus.

Eius pia coniunx obfiderat dæmone.

VERUM quia paulo superius, quā tum idem venerabilis Cuthbertus aduersum simulatitias diaboli fraudes valuerit, exposuimus: nunc etiam, quid aduersus verum apertumque eius furorem valeat, explicemus. Erat præfectus Egfridi Hildmer nomine, vir religiosus cum omni domo sua deditus operibus, ideoque à beato Cuthberto specialiter dilectus, & cum itineris propinquitas congrueret, crebro ab eo visitatus. Cuius vxor cum elemosinis & cæteris virtutum fructibus esset intenta, subito correpta à dæmone, acerrimè cœpit vexari: ita vt frigidè denotibus, voces miserabiles emittendo, brachia vel cætera sui corporis membra in diuersa raptando, non minimum cunctis intuentibus vel audientibus incuteret horrorè. Cumque iaceret explosa, & iam iamque videretur esse moritura, ascendit eius equus, & concitus venit ad hominem Dei, precatusque est eum, dicens: Obsecro, quia vxor mea male habet, & videtur iam proxima morti, vt mittas presbyterum, qui illam, priusquam moria

moritur, visitet, eique Domini corporis & sanguinis sacramenta ministret: sed & corpus illius hinc in locis sanctis sepeliri permittat. Erubescere enim eam confiteri insanam, quam vir Domini sobriam semper videre consueverat. Qui cum ab eo parumper diuerneret, visurus quem mitteret presbyterum cum illo, cognouit repente in spiritu, quia non communi infirmitate, sed demonis infestatione premeretur coniunx, pro qua supplicabat. Reuersusque ad eum: Non, inquit, alium mittere, sed ipse ad visitandam eam tecum pergere debeo. Cumque agerent iter, coepit flere homo, & dolorem cordis profluentibus in maxillam lachrymis prode. Timebat enim, ne cum eam demoniosam inueniret, arbitrari inciperet, quia non integra Domino, sed fide ficta seruisset, Quem vir Domini blandè consolatus: Noli, inquit, plorare, quasi inuenturus sim coniugem tuam, qualem non velim. Scio enim ipse, quantum te dicere pudeat, quia demonio vexatur: scio etiam, quia priusquam illò peruenerimus, fugato demonio, liberabitur, ac nobis aduenientibus cum gaudio occurrens, has ipsas habenas sanissima mente excipiet, nosque intrare citius obsecrans, ministerium, quod consueverat, nobis sedula impendit. Neque enim tali tormento soli subiiciuntur mali, sed occulto Dei iudicio aliquoties etiam innocentes in hoc seculo non tantum corpore, sed & mente captiuntur ad diabolo. Dumque hæc & huiusmodi verba in consolationem & eruditionem illius perorante Cuthberto, appropinquarent domui, fugit repente spiritus nequam, aduentum spiritus sancti, quo plenus erat vir Dei, ferre non valens. Cuius soluta vinculis mulier, quasi graui expergesta de somno, surrexit continuo, ac viro Dei gratulabundam occurrens, iumentum, quo sedebat, per frenum tenuit: moxque ad integrum recepto vigore mentis & corporis, eum citò descendere, atque ad benedicendam domum suam precabatur ingredi, deuotumque illi ministerium præbens, testabatur palam, quomodo ad primum freni eius tactum, omni se molestia prisca vexationis absolutam sensisset.

Insignis
pphetica
cognitio
in S. Cuth-
berto.

Pia matro-
na libera-
tur à dæ-
mone.

Qualiter in Lindisfarnensi monasterio vixerit vel docuerit. Cap. 16.

CV M ergo venerabilis Domini famulus, multos in Mailrosensi monasterio degens annos, multis virtutum spiritualium claresceret signis, transfudit eum reuerendissimus Abbas ipsius Eata in monasterium, quod in Lindisfarnensium insula situm est: ut ibi quoque regulam monachicam perfectionis & præpositi auctoritate doceret, & exemplo virtutis ostenderet. Nam & ipsum locum tunc idem reuerendissimus pater Abbatis iure regebat. Neque aliquis miretur, quod in eadem insula Lindisfarnea, cum permodica sit, & supra episcopi, & nunc Abbatis & monachorum esse locum dixerimus: reuera enim ita est. Namque vna eademque serorum Dei habitatio, utrosque simul tenet, immò omnes monachos tenet. Aidanus quippe, qui primus eiusdem loci episcopus fuit, monachus erat, & monachicam cum suis omnibus vitam semper agere solebat. Unde ab illo omnes loci ipsius antistites usque hodie sic episcopale exercet officium, ut regente monasterium abbate, quem ipsi cum consilio fratrum elegerint, omnes presbyteri, diaconi, cantores, lectores ceterique gradus Ecclesiastici, monachicam per omnia cum ipso episcopo regulam seruent. Quam viuendi normam multum se diligere probauit beatus Papa Gregorius, cum sciscitanti per litteras Augustino, quam primum genti Anglorum episcopum miserat, qualiter episcopi cum suis clericis conuersari debeant, respondit inter alia: Sed quia tua fraternitas monasterij regulis erudita, seorsum fieri non debet à clericis suis in ecclesia Anglorum, qua Deo auctore, nuper adhuc ad fidem perducta est: hanc debet conuersationem institueret, quæ in initio nascentis Ecclesiæ fuit patribus nostris, in quibus nullus eorum ex his, quæ possidebant, aliquid suum esse dicebat: sed erant illis omnia communia. Igitur ad Lindisfarnensem ecclesiam siue monasterium vir Domini adueniens, mox instituta monachica fratribus viuendo pariter & docendo tradebat. Sed & circumquaque morantem vulgi multitudinem, more suo crebra visitatione ad cælestia quærenda ac promerenda succendebat. Nec non etiam signis clarior effectus, plurimos, varijs languoribus & tormentis comprehensos, orationum instantia prisca sanitati restituit: nonnullos ab immundorum spirituum vexatione, non solum præsens orando, tangendo, imperando, exorcizando: sed & absens vel tantum orando, vel certè eorum sanationem prædicando curauit. In quibus erat illa præfecti vxor, de qua supra retulimus. Erant autem quidam in monasterio fratres, qui prisca suæ consuetudini, quam regulari mallent obtinere custodiæ: quos tamen ille modestæ patientiæ suæ virtute superabat, & quotidiano exercitio paulatim ad melioris propositi statum conuertebat. Denique sapius

S. Cuthbertus fit Præpositus ecclesie nobis Lindisfarnens.

Episcopi Lindisfarnensium cum toto Clero suo sunt monachi.

Est libr. 12. epistolarum, ad eius calicem.

A. 4.

in cœtu fratrum de regula disputans, cum acerrimis contradicentium fatigaretur in iurijs, exurgebat repente, & placido vultu atque animo egrediens, dimittebat conuentum: ac sequente nihilominus die, quasi nil obiectionis pridie sustinisset, eadem, quæ prius, monita eisdem dabat auditoribus, donec illos paulatim, vt diximus, ad ea, quæ vellet, conuerteret. Erat nanque vir patientiæ virtute præcipuus, atque ad perfectenda fortiter omnia, quæ vel animo, vel corpori aduersa ingerebantur inuictissimus, nec minus inter tristia, quæ contigissent, faciem prætendens hilarem: ita vt palam daretur intelligi, quia interna spiritus sancti consolatione, pressuras contemneret extrinsecas. Sed & vigiliarum atq; orationis ita studiosus existeret, vt aliquoties tres siue quatuor noctes continuas peruigil transgressus credatur, cum per tantum temporis, nec ad lectum proprium, * nec extra dormitorium fratrum, locum aliquem in quo pauisare posset, haberet. Sine enim locis secretioribus solus orationi vacabat, siue inter psallendum operabatur manibus, torporemque dormiendi laborando propellebat, seu certe circuibat insulam, quomodo se singula quæque habent, pius explorator inquirens, pariter & longitudinem sibi psalmodiæ ac vigiliarum incedendo alleuians. Deniq; argere solebat pusillanimitatem fratrum, qui grauius ferret, si qui se nocturnæ vel meridiana quietis tempore importuna forte inquietudine suscitarer, dicens: Nemo mihi molestiam facit me excitando de somno, sed potius lætificat me, qui excitat. Facit enim me, discusso torpore somni, vtilitatis aliquid agere vel cogitare. Tantum autem communitati dedit, tantum celestibus ardebat desiderijs, vt Missarum solennia celebrans, nequaquam sine profusione lachrymarum implere posset officium: sed congruo satis ordine, dum passionis Dominicæ mysteria celebraret, imitaretur ipse, quod ageret, seipsum videlicet Deo in cordis contritione mactando, sed & adstantes populos sursum corda habere & gratias agere Domino Deo nostro, magis ipse cor quam vocem exaltando, potius gemendo quam cantando admoneret. Erat zelo iustitiæ feruidus, ad arguendum peccantes: erat spiritu mansuetudinis modestus, ad ignoscendum poenitentibus: vt nonnunquam sibi confitentibus peccata sua, his, qui deliquerat, prior ipse, miserans miseris, lachrymas funderet, & quid peccatori agendum esset, ipse iustus suo monstraret exemplo. Vestimentis vtebatur communibus, ita temperanter agens, vt horum neque munditijs, neque fordibus esset notabilis. Vnde vsque hodie in eodem monasterio exemplo eius obseruatur, ne quis varij aut preciosi coloris habeat indumentum: sed ea maximè vestium specie sint contenti, quam naturalis ouium lana ministrat. His & huiusmodi spiritualibus exercitijs vir venerabilis, & bonorū quorūq; ad se imitandum prouocabat affectum, & improbos quosque ac rebelles vitæ regulari, à pertinacia sui reuocabat erroris.

Qualiter sibi in insula Farne, pulsus demonibus habitationem fecerit. Cap. 17.

Petit locū
desertum
S. Cuthberti.

Psal. 83.

Farne in
sula.

Ephes. 6.

Aedificiū
à Cuthbert.

AT postquam in eodem monasterio multa annorum curricula expleuit, tandem diu concupita, quæ sita ac petita solitudinis secreta, comitante præfati Abbatis sui simul & fratrum gratia, multum lætabundus adiit. Gaudebat nanque, quia de longa perfectione conuersationis actiua, ad ocium diuinæ speculationis iam mereretur ascendere. Lætatur ad eorum fortem se pertingere, de quibus canitur in Psalmo: Ambulabunt de virtute in virtutem: videbitur Deus deorum in Sion. Et quidem in primis vitæ solitariae rudimentis secessit ad locum quendam, qui in exterioribus eius cellæ partibus secretior appareret. At cum ibidem aliquandiu solitarius cum hoste inuisibili orando ac ieiunando certaret, tandem maiora præsumens, longinquiores ac remotiores ab hominibus locum certaminis petijt. Farne dicitur insula, medio in mari posita: quæ non, sicut Lindisfarnensium incolarum regio, bis quotidie, accedente æstu Oceani, quem rheuma vocant Græci, fit insula, bis renudatis, abeunte rheumate, litoribus, contigua terræ redditur: sed aliquot millibus passuum ab hac semijnsula ad Eurum secreta, & hinc altissimo, & inde infinito clauditur oceano. Nullus hanc facillè ante famulum Domini Cuthbertum solus valebat inhabitare colonus, propter videlicet demorantium ibi phantasias dæmonum: verum intrante eam milite Christi, armato galea salutis, scuto fidei & gladio spiritus, quod est verbum Dei, omnia tela nequissimi ignea extincta, & ipse nequissimus cum omni satellitū suorum turba porro fugatus est hostis. Qui videlicet miles Christi, vt deuicta tyrannorum acie, monarcha terræ, quam adierat, factus est, condidit ciuitatem suo aptam imperio, & domos in hac æquè ciuitati congruas erexit. Est autem aedificium situ penè rotundum, à muro

muro vsque ad murum mensura quatuor ferme siue quinque perticarum distentum. Murus ipse de foris altior longitudine stantis hominis. Nam intrinsecus viam cadendo rupem, multo illum fecit altiorem, quatenus ad cohibendam oculorum siue cogitationum lasciuiam, & ad erigendam in superna desideria totam mentis intentionem, pius incola nil de sua mansione praeter caelum posset intueri. Quem videlicet murum non de secto lapide, vel latere & cemento: sed impolitis prorsus lapidibus & caespite, quem de medio loci fodiendo tulerat, composuit. E quibus quidam tantae erant granditatis, ut vix a quatuor viris viderentur potuisse leuari: quos tamen, angelico adiutus auxilio, illuc attulisse aliunde & aliud ad communes vsus aptum habitaculum: quorum parietes quidem de naturali terra multum intus forisq; circumfodiendo siue caedendo cofecit: culmina vero de lignis in formibus & scaeno superposuit. Porro ad portum insulae maior erat domus, in qua visitantes eum fratres suscipi & quiescere possent: nec longe ab ea fons, eorundem vsibus accommodus.

to extru-
tum.

*Quomodo precibus aquam de arida produxerit, vel qualiter in Anachorese
vixerit. Cap. 18.*

AT vero ipsa eius mansio aquae erat indiga, utpote in durissima & propè saxea rupe condita. Accitis ergò vir Domini fratribus, (necdùm enim se ab aduenientium secluserat adspectibus) Cernitis, inquit, quia fontis inops sit mansio, quam adij: Sed rogemus (obsecro) illum, qui conuertit solidam petram in stagna aquae, & rupes in fontes aquarum: ut non nobis, sed nomini suo dans gloriam, de hac quoque rupe saxosa nobis venam fontis aperire dignetur. Fodiamus in medio tugurii, credo, torrente volupratis suae porabit nos. Fecerunt ergò foueam, quam in crastinum, emanante ab internis vnda, repletam inuenerunt. Vnde dubium non erat, hanc orationibus viri Dei de aridissima ac durissima priùs terra elicitam fuisse aquam. Quae videlicet aqua mirum in modum primis conteta ripis, nec foras ebulliendo pauimentum inuadere, nec hauriendo nouit deficere: ita moderata gratia largitoris, ut nec necessitati accipientis superflueret, nec sustentandae necessitati copia deesset. Facta ergò, iuuatibus se fratribus, mansione ac domibus praefatis, incipit habitare solus vir Domini Cuthbertus. Et primò quidem venientibus ad se fratribus, de sua cella egredi, eisque ministrare solebat: quorum dum pedes aqua calida deuotus lauaret, coactus est aliquid ab eis etiam se discalceare, suosque pedes illis ad abluendum praebere. Namque intantum à cultu sui corporis animum sustulerat, atque ad animae solius cultum contulerat, ut semel calceatus tibracis, quas pelliceas habere solebat, sic menses perduraret integros. Aliquando etiam calceatus in pascha, non nisi post annum, redeunte paschae tempore, propter lauactionem pedum, quae in caena Domini fieri solet, se discalceasse dicatur. Vnde ob crebras preces incuruationesque genuum, quas calceatus exercebat, callum oblongum nec exilem in confinio pedum & tibiarum habuisse deprahensus est. Deinde in crescente studio perfectionis, includitur in suo monasterio, atque ab hominum remotus adspectibus, solitariam in ieiunijs, orationibus & vigilijs discit agere vitam, rarum cum aduenientibus deintus habes colloquium, & hoc per fenestram: quam primitus aperta, & videri a fratribus, & fratres, quos alloquebatur, ipse videre gaudebat. Exindè procedente tempore & ipsam occlusit, nec nisi danda benedictionis vel alterius cuiuslibet certè necessitatis gratia, referabat.

Psal. 113.

Precibus
in insula
fontè im-
petrat.

Viuuit pla-
nè solita-
tius.

Qualiter à messe, quam sua manu seruèrat, verbo volucres abegerit. Cap. 19.

ET primùm quidem per modicū ab eis panem, quo vesceretur, accipiebat, ac suo bibeat à fonte: postmodum vero proprio manuum labore, iuxta exempla patrum, viuere magis aptum ducebat. Rogauit ergò afferrī sibi inibi instrumenta, quibus terram exerceret, & triticum, quod sereret. Sed feminata verno tempore terra, nullos vsque ad medium aetatis, reddidit fructus. Vnde visitatibus se iuxta morem fratris, aiebat vir Dei: Forsitan aut telluris huiusce natura, aut voluntas Dei non est, ut hoc in loco mihi triticum nascatur. Afferte (rogo) hordeum, si forte vel illud fructum facere possit. Quòd si nec illi Deus incrementum dare voluerit, fatius est me ad caenobium reuerti, quam alieno hic labore sustentari. Allatumque hordeum dum vltra omne tempus serendi, vltra omnem spem fructificandi terrae commendaret, mox abundanter exortum fecit fructu copiosum. Quod dum maturefcere coepisset, venere

Triticum
non facile
in insula
mature-
scit.
Hordeum
crefcit ab-
undè.

Aues illo
iubente re-
cedunt.

volucres & huic depascendo certatim insistebant. Ad quos piissimus Christi seruus ap-
propians, (sicut post ipse referebat: solebat enim sepe, quia læti vultus & affabilis erat,
ad confirmandam fidem audientium, aliqua etiam de eis, quæ ipse credendo obrinere
rat, in medium proferre) Quid tangitis, inquit, sata, quæ nõ feruistis? An fortè vos plus
me his opus habetis? Si tamen à Deo licentiam accepistis, facite quod ipse permisit:
sin autem, recedite, neq; vltèrius aliena lædatis. Dixerat, & ad primam iubentis vocem
vniuersa volucrum multitudo recessit, seq; per omnia deinceps ab eiusdem messis in-
uasiõne continuat. Et hinc quoq; venerabilis Christi famulus in duobus miraculis, duo-
rum patrum est facta sequutus: in aqua videlicet elicita de rupe, factum B. patris Bene-
dicti, qui idem penè & eodem modo legitur fecisse miraculum: sed idcirco vberius,
quia plures erant, qui aquæ inopia laborarēt. Porro in arcessitis à messe volatilibus, re-
uerendissimi & sanctissimi patris Antonij sequebatur exemplum, qui à læsione hortu-
li, quem ipse plantauerat, vno onagros sermone compefcuit.

*Quomodo corui iniuriam, quam viro Dei intulerant, precibus & munere
purgauerint. Cap. 20.*

Coruos iu-
bet abscer-
ere.

Res admi-
ratione di-
gnæ.

*ocreas

Prover. 6

Libet etiam quoddam beati Cuthberti, in exemplum præfati patris Benedicti,
factum narrare miraculum, in quo auiū obedientia & humilitate, palam con-
tumacia & superbia condemnatur humana. Erant siquidem corui multo ex
tempore eiusdem insulæ sedibus assueti: quos cum die quadam vir Dei nidifi-
cantes hospitium fratrum, de quo præfatus sum, rostro lacerare, ablatosque culmos
quibus tectum fuerat, ad fabricam nidi ore ferre conspiceret, coërcuit eos leui proten-
sione dexteræ, atq; à læsura fratrum iam cessare præcepit. Sed illis imperium spernen-
tibus: In nomine, inquit, Iesu Christi abire quantocyus, neque in loco, quem læditis,
vltrà manere præsumatis. Vix verba compleuerat, & confestim tristes abiere. Peracto
autem triduo, vnus è duobus redijt, & fodientem reperiens famulum Christi, sparis
lamentabiliter pennis, & submisso ad pedes eius capite, atque humiliata voce, quibus
valebat indicij veniam precabatur. Quod intelligens venerabilis pater, dedit faculta-
tem remeandi. At ille impetrata redeundi licetia, mox sodalem adducturus abijt. Nec
mora, redeunt ambo, & secum digna munera ferunt, dimidiam videlicet axungiam
porcinam. Quam vir Domini aduentantibus postea fratribus sæpius ostendere, atque
ad vngendas *caligas præbere solebat, contestans eis, quanta hominibus obedientiæ,
quanta sit cura humilitatis habenda, cum auis superbissima iniuriam, quam viro Dei
intulerat, precibus, lamentis & muneribus festinavit abluere. Denique ad dandum ho-
minibus exemplum correctionis, multos deinceps annos in ipsa insula manebant &
nidificabant, neque aliquid molestiæ cuiquam irrogare audebant. Nulli autem vide-
tur absurdum, à volatilibus formam discere virtutis, cum Salomon dicat: Vade ad
formicam õ piger, & considera vias eius, & discite sapientiam.

Qualiter eius necessitatibus etiam mare seruiert. Cap. 21.

Non sola autem æris, sed & maris animalia, immò & ipsum mare, sicut & aer
& ignis, iuxta quod in superioribus exposuimus, viro venerabili præbuere
obsequium. Qui enim authori omnium creaturarū fideliter & integro cor-
de famulatur, non est mirandum, si eius imperijs ac votis omnis creatura de-
seruiat. At nos plerunquè idcirco subiectæ nobis creaturæ dominium perdimus, quia
Domino & creatori omnium ipsi seruire negligimus. Et ipsum, inquam, mare prom-
ptum famulo Christi, vbi opus habuit, impendebat officium. Disponebat nanque par-
uulam sibi in suo monasterio, sed quotidianis necessitatibus aptam condere casulam,
cui à parte maris, qua alluione frequētium gurgitum excauata rupis altissimum, nec
breuem fecerat hiatus, basis supponenda erat, & hæc, iuxta latitudinem hiatus, duo-
decim pedes longa. Rogauit ergo fratres, qui se visitaturi aduenerant, vt cum redire
vellent, lignum sibi longitudinis duodecim pedum, ad faciendā domunculæ basim, de-
ferrent. Qui promiserunt se libentissimè facturos, quod petijt. Sed accepta benedictio-
ne ab eo, vbi domum sunt reuersi, fugit mentem petitio patris: reuertiq; die debito ad-
eum, non attulere quod rogabantur. Quibus ille benignissimè receptis, & oratione so-
lita Deo commēdatis, Vbi est, inquit, lignum, quod vos afferre rogabā? Tum illi remi-
niscetes petitionē eius, suamq; confitentes obliuionē, veniam de admisso precaban-
tur. At vir mitissimus blando illos sermone consolatus, vsq; ad manē in insula manere
& qui-

& quiescere præcepit, dicēs: Credo, quia Deus non obliuiscatur meā voluntatis & necessitatis. Fecerunt, ut dixerat, & exurgētes manē, viderūt quia nocturnus Oceani æstus lignum memoratæ longitudinis attulit, & in ipso insuper loco deposuit, vbi in ædificiū desuper erat imponendum. Videntes autem, mox & viri venerabilis sanctitatem mirabantur, cui etiā elementa seruirent: & sic mentis tarditatem debito cum pudore culpabant, quo etiam insensibile elementum, quā sit sanctis obtemperandum, doceret.

Lignum et
necessariū
diuinitus
adducitur.

Quomodo multis ad se venientibus monita dans salutis, fragiles exposuerit antiqui hostis insidias. Cap. 22.

Veniebant autem multi ad virum Dei, non solum de proximis Lindisfarnensium finibus, sed etiam de remotioribus Britanniae partibus, fama nimirum virtutum eius acciti, qui vel sua, quae commississent errata, vel demonum, quae paterentur tentamenta profitentes, vel certe communia mortalium, quibus affligerentur, aduersa patefacientes, a tanta sanctitatis viro se consolandos sperabant. Nec eos sefellit spes. Nanque nullus ab eo sine gaudio consolationis abibat: nullum dolor animi, quem illo attulerat, redeuntem comitatus est. Nouerat quippe moestos pia exhortatione refouere: sciebat angustiatis gaudia vitae caelestis ad memoriam reuocare, fragilia seculi huius & prospera simul & aduersa monstrare: didicerat tentatis multifarias antiqui hostis paderē versutias, quibus facile caperetur animus, qui vel fraterno, vel diuino amore nudatus existeret. At qui integra fide roboratus incederet, insidias aduersarij, Domino auxiliante, quasi castes transiret aranea. Quoties, inquit, me ipsum de alta rupe per præceps misere? quoties, quasi ad interficiendum me lapides iactabant? sed & alij alijsque phantasiarum tentamenti me appetentes deterrere, ac de loco huius certaminis conabantur eliminare: nec tamen vllatenus vel corpus meum laesura aliqua, vel mentem timore contaminare valebant. Hoc quoque fratribus solabat crebrius intimare, ne conuersationem eius, quasi singulariter celsam, mirarentur, quia contemptis secularibus curis, secretus viuere mallet. Sed iure, inquit, est cœnobiatarum vita miranda, qui Abbatis per omnia subijciuntur imperijs, ad eius arbitrium cuncta vigilandi, orandi, ieiunandi atque operandi tempora moderantur: quorum plurimos noui paruitatem meam longè & munditia mentis, & culmine gratiae prophetalis anteire. E quibus est venerabilis & cum omni honorificentia nominandus seruus Christi Boisilus, qui me in Mailrosensi monasterio quondam senex adolescentem nutrebat, & inter enutriendum cuncta, quae mihi erant ventura, prophetica veritate prædixit, & vnum tantummodò restat ex omnibus, ab eo mihi prædictis, quod vtinam nunquam impleatur. Hoc autem dicebat, quia præfatus Christi famulus episcopatus eum gradu significabat esse functurum, cuius perceptionem ipse non parum desiderio vitae secretioris horrebat.

Multi ad
eum con-
solationis
reportandæ
causa con-
ueniunt.

Cœnobi-
cam vitam
præfert suę
anachoreti
causa mo-
destiæ.

Quomodo Elsted Abbatisa & puella eius, per zonam ipsius sunt sanatae. Cap. 23.

Neque verò sanitatum miracula per hominem Dei, tamen longè ab hominibus positum, fieri cessabant. Siquidem venerabilis ancilla Christi Elsted, quae inter gaudia virginitatis non paucis famularum Christi agminibus maternæ pietatis curam adhibebat, ac regalis stemmata nobilitatis potiori nobilitate summæ virtutis accumulabat, multo virum Dei semper excolebat amore. Hæc eo tempore, sicut ipsa postea reuerendissimo Lindisfarnensis ecclesiæ presbytero Herefrido, & ille mihi referebat, graui percussa languore, ac diu vexata, penè visa est peruenisse ad mortem. Cui cum nil curationis possent adhibere medici, subito diuina intrinsecus gratia curante, paulatim morti subtracta est, nec tamen plenè sanata. Nam dolor quidem interaneorum abscessit, membrorum vigor redijt: sed facultas standi vel ambulandi prorsus defuit, quia nec ad standum erigi, nec nisi quadrupes valebat ingredi. Cœpit ergo tristis æternam timere debilitatem: nam & de medicorum auxilio iam pridem facta fuerat desperatio. Cui cum die quadam inter angustias tristium cogitationum veniret in mentem beata & quieta conuersatio reuerendissimi patris Cuthberti: Vtinam, inquit, haberem aliquid de rebus Cuthberti mei: scio certè & credo & confido in Domino, quia citò sanarer. Et non multò post aduenit, qui ei zonam lineam, ab eo missam, deferret. Quæ multum gauisa de munere, & desiderium suum viro sancto iam cælitus patefactum intelligens, succinxit se illa, & manè mox erecta ad standum, tertia verò die plenè est reddita sanitati: Post dies autem paucos cœpit agrotare quædam de virginibus monasterij ipsius, dolore capitis intolerabili. Quæ cum,

Elsted Ab-
batisa, re-
gio orta
stemmate.

Zona S.
Cuthberti
pellit mor-
bum Ab-
batisæ.

ingra.

ingrauescente morbo per dies, videretur esse moritura, intrauit ad visitandam eam venerabilis Abbatissa. Cumque eam grauiter afflictam conspiceret, tulit memoratam viri Dei zonam, & hac illi caput circumligare curauit. Quae eodem mox die, abeunte dolore, curata est: tollensque zonam, sua condidit in capsula. Quam cum post dies aliquot Abbatissa requireret, neque in capsula eadem, neque vspiam prorsus potuit inueniri. Quod diuina dispensatione factum intelligitur, videlicet vt & per duo sanitatis miracula Deo dilecti patris sanctitas appareret credentibus, & deinceps dubitandi de sanctitate illius occasio tolleretur incredulis. Si enim eadem zona semper adesset, semper ad hanc occasionem tolleretur incredulis. Si enim eadem zona semper adesset, semper ad hanc occasionem tolleretur incredulis. Si enim eadem zona semper adesset, semper ad hanc occasionem tolleretur incredulis.

Quid sciscitanti eidem Elstedae de vita Egfridi regis & episcopatu suo praedixerit.

Cap. 24.

Insula Coquedi monachorum coetibus insignis.

Psal. 89. Eccl. 11.

Futura praedicit. Cuthbertus.

Synodus Anglicana

En quam difficulter vir sanctus

Alio item tempore misit eadem reuerendissima virgo & mater virginum Christi Elsted, rogauitque virum Dei, adiurans in nomine Domini, vt eum videre & de necessarijs mereretur alloqui. Qui ascensa nauis, cum fratribus venit ad insulam, quae Coquedi fluminis ostio praecens, ab eodem nomen accepit, & ipsa monachorum coetibus insignis. Nam praefata Abbatissa illi eum sibi occurre, vt rogauerat. Cuius potita colloquijs, cum multa ab eo, quae sciscitabatur, audiret, ecce repente in medio sermone aduoluta pedibus eius, adiurauit eum per nomen illud terribile ac venerabile superni regis & angelorum eius, vt diceret illi, quam longo tempore vidurus esset Egfridus frater illius, & regnum gubernaturus Anglorum. Scio enim, inquit, quia prophetiae spiritu, quo polles, hoc dicere potes, si vis. At ille expauens, ad iuramentum, nec tamen volens aperte, quod petebatur, reuelare secretum: Mirum, inquit, quare sapiens foemina & in sanctis erudita scripturis, longa vocare velis humana tempora vita, dicente Psalmista, quia anni nostri sicut aranea meditabuntur: Et cum moneat Salomon: si annis multis vixerit homo, & in his omnibus laetus fuerit, meminisse debet tenebrosi temporis & dierum multorum: qui cum venerint, vanitatis arguuntur praeterita. Quanto magis is, cui vnus solus annus vita superest, breui videtur tempore vixisse, vbi mors adlitterit in ianuis? Haec audiens illa, fuisit lachrymis, praesagia dira deslebat: extersaque facie, rursus audacia foeminea adiurauit per maiestatem summae diuinitatis, vt diceret, quem habiturus esset haeredem regni, cum filiis careret & fratribus. Qui partim silens, Ne dicas, inquit, quia cares. Habebis enim successorem, quem germana, vt ipsum Egfridum, dilectione complectaris. At illa: Obsecro, inquit, dicas, quibus in locis sit ille. Qui ait: Cernis hoc mare magnum & spatiosum, quot abundet insulis? Facile est Deo de aliqua harum sibi prouidere, quem regno praeficiat Anglorum. Intellexit ergo, quia de Aldfrido diceret, qui ferebatur filius fuisse patris illius, & tunc in insulis Scotorum ob studium literarum exulabat. Sciebat autem, quia Egfridus proponeret eum constituere episcopum, volensque discernere, si propositum sequeretur effectus, ita quaerendo exorsa est: O quam varia intentione diuiduntur corda mortalium. Quidam adeptis gaudent diuitijs: alij amantes diuitias, semper egent: tu gloriam mundi, quamuis offeratur, respicis: etiam si ad episcopatum pertingere possis, quo sublimius apud mortales nihil est, tui claustra deserti huic gradui praeferes: At ille: Scio me, inquit, tanto gradu dignum non esse, nec tamen iudicium superni gubernatoris vspiam effugere queo: qui si tanto oneri me subijcerem, dum disposuit, credo quia post modicum liberum reddet, & fortasse non amplius, quam duobus annis exactis, solitam me meae solitudinis remittet ad requiem. Praecipio autem tibi in nomine Domini & Saluatoris nostri, ne cui ante obitum meum, quae a me audiisti, referas. Cumque illi haec & multa alia, quae quaerebat, exponeret, atque eam, de quibus opus habebat, instrueret, reuersus ad insulam & monasterium suum, solitariam, vt coeperat, agebat sedulus vitam. Nec multo post, congregata synodo, non parua sub praesentia pijsissimi ac Deo dilecti regis Egfridi, cui beatae memoriae Theodorus archiepiscopus praesidebat, vnanimi omnium consensu ad episcopatum ecclesiae Lindisfarnensis electus est. Qui, cum multis legatarijs ac literis ad se praemissis, nequaquam suo loco posset erui, tandem rex ipse praefatus vnica cum sanctissimo antistite Trumvino, necnon & alijs quamplurimis religiosis ac potentibus viris ad insulam.

infulam nauigauit, genu flectunt omnes, adiurant per Dominum, lachrymas fundunt, obsecrant, donèc ipsum quoquè lachrymis plenum dulcibus extrahunt latebris, atque ad synodum pertrahunt. Quò dum perueniret, quanuis multum renitens, vnanima omnium voluntate superatur, atque ad suscipiendum episcopatus officium collum submittere compellitur. Nec tamen statim ordinatio, sed peracta h yeme, quæ imminebat, expleta est: atque vt verbis eius propheticis per omnia satisfaceret, Egfridus post annum Pictorum gladio trucidatur, & Aldfridus in regnum frater eius nothus substituitur: qui non paucis antè temporibus in regionibus Scotorum lectioni operam dabat, ibi ob amorem sapientia, spontaneum passus exilium.

trahi potest ad episcopatum.

Quomodo electus ad episcopatum, seruum comitis languentem aqua per se benedicta curauerit. Cap. 25.

CUm ergò electus ad episcopatum vir Domini Cuthbertus, suam remeasset ad insulam, atque aliquantum temporis secretus Domino solita deuotione militaret, euocauit eum venerabilis episcopus eius Eata, atq; ad suum colloquiũ Mailros venire præcepit. Quo expleto colloquio, dum domum redire cœpisset, occurrit illi comes quidam Egfridi regis, rogauitque obnixè, vt ad benedictionem dandam in villulam suam domumque diuerteret. Quò cum peruenisset, & gratifico omnium susceptus esset officio, indicauit ei vir de infirmitate famuli sui, dicens: Deo gratias sanctissime pater, quòd nos videre, nostramque domum intrare dignatus es. Et verè credimus, quia maximum nobis lucrum & mentis & corporis præster aduentus tuus. Est autem nobis famulus pessima diutius infirmitate cruciatus, & in tantum doloris hodiè perductus, vt morienti similior, quàm languenti appareat. Extrema nanque corporis parte præmortua, permodicum ore & naribus flatum trahere videtur. Qui confestim benedixit aquam, & dedit ministro comitis nomine Baldhelmo, qui nunc usque superest, & in ecclesia Lindisfarnesi presbyterij gradum officio tenens, moribus implet, virtutesque viri Dei cunctis scire volentibus referre melle dulcius habet, qui & mihi hoc ipsum, quod refero, miraculum narrauit. Huic ergò dans aquam benedictam vir Dei: Vade, inquit, & gustandam præbe languenti. Qui dictis parens, attulit aquam agroranti. Quam dum terriò ori eius infunderet, continuo contra morem se quietum dimisit in soporem. Erat enim iam vespera. Qui etiam silentio transegit noctem, & visitanti se domino suo saluus manè apparuit.

Aqua benedicta sanatur morbo penè extincto.

Qualiter in episcopatu vixerit. Cap. 26.

SUsciptum autem episcopatus ordinem venerabilis vir Domini Cuthbertus, iuxta præcepta & exempla Apostolica, virtutum ornabat operibus. Commissam nanque sibi plebem & orationibus protegebat assiduis, & admonitionibus saluberrimis ad cælestia vocabat. Et, quòd maximè doctores iuuat, ea, quæ agenda docebat, ipse prius agendo præmonstrabat. Eripiebat inopem de manu fortiorum eius, egenum & pauperem à rapientibus eum: tristes ac pusillanimes consolari: malè autem gaudentes, ad tristitiam, quæ secundum Deum est, reuocare curabat. Solitam sibi passioniam exercere sedulus, & inter frequentiam turbarum monachicæ vitæ rigorem obseruare sollicitus gaudebat. Esurientibus alimenta, indumenta præbebat argentibus, cæterisque vitæ pontificalis insignibus ritè decoratus incedebat. Cuius internis, id est, animi virtutibus ea quoquè, quibus foris effulgebat, miraculorum signa testimonium dabant. Ex quibus aliqua breuiter memoriæ commendare curauimus.

Quomodo interitum Egfridi regis & militiæ eius, quem prædixerat, absens viderit in spiritu. Cap. 27.

IGitur dum Egfridus rex ausu temerario exercitum in Pictos duceret, eorumque regna atroci ac feroci sauitia deuastaret, sciens vir Domini Cuthbertus adesse tempus, de quo anno præterito interroganti eius sorori prædixerat, non eum amplius quam vno anno esse victurum: venit ad Lugubaliam ciuitatem, quæ à populis Anglorum corruptè Lucl vocatur, vt alloqueretur reginam, quæ ibidem in monasterio sua sororis euentum belli expectare disposuit. Postera autem die deducentibus eum ciuibus, vt videret mœnia ciuitatis, fontemque in ea miro quodam Romanorum opere extructum, repente turbatus spiritu, vt stabat super baculum, mœstam faciem deflexit ad terram: rursumque se erigens, atque ad cælum oculos attollens, ingemuit graui- ter, & non grandi voce ait: Fortè modò discrimen factum est certaminis. At presbyter, qui

Egfridus rex populi Pictorum ditiones.

ter, qui adstabat, intelligens de quo diceret, incauta velocitate ductus, respondit & dixit: Vnde scis? Nolens autem ille amplius de his, quae sibi erant reuelata, patefacere, Nonne videris, inquit, quam mirè mutatus ac turbatus sit aër? Et quis mortalium sufficit inuestigare iudicia Dei? Attamen confestim intrauit ad reginam, & secreto eam alloquens, (erat autem dies sabbati) Vide, inquit, maturè illucescente secunda sabbati ascendas currum, quia die Dominico curru ire non licet: vadasq; & regiam ciuitatem citissimè introeas, nè fortè occisus sit rex. Ego autem, quia crastina die ad vicinum monasterium ob dedicandam ibi ecclesiam venire rogatus sum, expleta dedicatiōe, te continuo subsequor. Veniente autem die Dominico, prædicans verbum Dei fratribus eiusdem monasterij, finito sermone & fauentibus cunctis, qui aderant, rursus ita coepit: Ob-

1. Cor. 16. scero, dilectissimi, iuxta Apostoli monita, vigiletis, stetis in fide, viriliter agatis, & confortemini: nè fortè superueniens aliqua tentatio, vos imparatos inueniat: sed memores potius semper illius Dominici præcepti, Vigilate & orate, nè intretis in tentationè. Putabant autem, quia non multò antè pestilentiae clades & eos & multos circumquaq;

Math. 26. lara cæde strauerat, cum de huiusmodi plaga iam reditura fuisse locutum. At ille rursus assumpto sermone: quondam, inquit, cum adhuc in mea demorarer in insula solitaria, venerunt ad me quidam de fratribus die sancto Dominicæ natiuitatis, rogabantq; vt de mea casula & mansione egrediens, solennem cum eis & lætū diem tantæ uenerationis transigerem. Quorum ego deuotis precibus acquiescens, egrediebar, & confestim ad epulas. At in media fortè refectiōe dixi ad eos: Obsecro, fratres, cautè agamus & vigilanter, nè per incuriam fortè & securitatem inducamur in tentationem. At illi responderunt: Obsecramus, hodiè lætū agamus diem, quia natale est Domini nostri Iesu Christi. Et ego: sic, inquam, faciamus. Cum que post hæc aliquandū epulis, ex-

Inter epulas hortatur ad caute agendū. ultationi ac fabulis indulgeremus, rursus admonere coepi, vt solliciti existeremus in orationibus & vigilijs, atque ad omnes tentationū incursum parati. Et illi, Benè, inquit, & optime doces: sed tamen, quia abundant dies ieiuniorum, orationis & vigiliarum, hodiè gaudeamus in Domino. Nam & angelus, nascente Domino, euangelizabat pastoribus gaudium magnum, quod esset omni populo celebrandum. Et ego: Benè, in-

Luc. 2.

quam, faciamus sic. Sed cum epulentibus nobis & diem lætū ducentibus, tertio eiusdem admonitionis verba repeterem, intellexère illi, quia non frustra hæc tam studiosè suggererem: & expatescentes, dicebant: Faciamus, vt doces, quia necessitas magna nobis incūbit, vt contra insidias diaboli & omnia tentamenta semper accincti spiritualiter vigilemus. Hæc dicens ego, nesciebam, sicut nec illi, aliquid nobis occursum nouæ

Semper vigilandum contra fraudes diaboli. tentationis: sed tantum instinctu mentis admonitus sum, aduersus subitas tentationum procellas statim cordis semper esse muniendum. Sed ubi reuersi à me, manè ad sum, id est, Lindisfarnense monasterium redierunt, ecce quandam de suis morbo pestilentiae obisse reperiunt. Et crescente ac fauente per dies, immò etiam per menses & annum totum eadem clade, nobilissimus ille patrum fratrumq; cœtus spiritualium penè uerfus migravit ad Dominum. Et nunc ergo fratres vigilate & vos in orationibus, vt si quid vobis tribulationis ingruerit, vos iam paratos inueniat. Hæc dicente venerabili antistite Cuthberto, rebantur, vt præfatus sum, quia de reditu pestilentiae diceret. Sed post vnum diem adueniēs, qui fugerat è bello, occulta viri Dei vaticinia miseris exponebat eloquijs. Probatumq; est, ipsa die, eademq; hora, qua viro Dei iuxta puteum stanti reuelatum est, cæcis circum tutoribus, regem hostili gladio fuisse prostratum.

Egfridi regis cædes.

Quomodo Hereberto anachoretæ obitum suum prædixerit, comitatumq; illius à Domino precibus obtinuerit sine mora. Cap. 28.

Non multo post tempore, idem famulus Domini Cuthbertus ad eandem Lubaliam ciuitatem rogatus aduenit, quatenus ibidem sacerdotes cōsecrare, sed & ipsam reginam, dato habitu sanctæ conuersationis, benedicere deberet. Erat autem presbyter vitæ venerabilis, nomine Herebertus, iam dudum viro Dei Cuthberto spiritualis amicitiae fœdere copulatus, qui in insula stagni illius pergrandis, de quo Deoruentionis fluij primordia erumpunt, vitam solitariam ducens, annis singulis ad eum venire, & monita salutis perpetuæ ab eo accipere consueuerat. Hic cum audisset eum illa in ciuitate demoratum, venit ex more, cupiens salutaribus eius exhortationibus ad superna desideria magis magisque inflammari. Qui dum sese alterutrum cælestis sapientiæ poculis debriarent, dixit inter alia Cuthbertus: Memento frater Hereberte, vt modò quicquid opus habes, me interroges, mecumque loquaris: quia postquam

quàm ab inuicem digressi fuerimus, non vltra nos inuicem in hoc seculo carnis oculis videbimus. Certus sum enim, quia tempus resolutionis meae instat, & velox est depositio tabernaculi mei. Qui hæc audiens, prouolutus eius pedibus, fufisq; cum gemitu lachrymis: Obsecro, inquit, per Dominum, nè me derelinquas: sed tui sodalis memineris, rogesq; supernam pietatem, vt cui pariter in terris seruiuimus, ad eius videndam claritatem pariter transeamus ad caelos. Nosti enim, quia ad tui oris imperium semper viuerè studui, & quicquid ignorantia vel fragilitate deliqui, æquè ad tuæ voluntatis arbitrium castigare curavi. Incubuit precibus episcopus, statimque edoctus in spiritu impertrasse se, quod petierat à Domino: Surge, inquit, frater mi, & noli plorare: sed gaudio gaude, quia donauit nobis superna clementia, quod rogauimus eam. Cuius promissi & prophetie veritatem sequens rerum finis adstruxit: quia & digredientes ab inuicem, nõ amplius se corporaliter viderunt: & vnus eiusdemq; momento temporis egredientes è corpore spiritus eorum, mox beata inuicem visione coniuncti sunt, atq; angelico ministerio pariter ad regnum caeleste translati. Sed Herebertus diutina prius infirmitate decoquitur: illa fortassis dispensatione Dominice pietatis, vt si quid minus haberet meriti à beato Cuthberto, suppleret dolor continuus longæ ægritudinis: quatenus æquatus gratia suo intercessori, sicut vno eodemque tempore cum eo de corpore egredi, ita etiam vna atque indissimili sede perpetuæ beatitudinis mereretur recipi.

Quomodo vxorem comitis per presbyterum suum aqua benedicta sanauerit.

Cap. 29.

Quadam autem die, dum parochiam suam circumiens, monita salutis omnibus ruri casis & viculis largiretur, nec non etiam nupèr baptizatis, ad accipiendam spiritus sancti gratiam, manum imponeret: deuenit ad villulam cuiusdam comitis, cuius vxor malè habens, quasi proxima morti iacebat. Cui iam venienti occurrens ipse comes, flexis genibus gratias egit Domino de aduentu illius. Et introducens eum, benigno recepit hospitio. Cumq; lotis more hospitalitatis manibus & pedibus refedisset antistes, cepit referre illi vir de languore coniugis desperatè, obsecrans, vt ad aspergendam eam, aquam benediceret. Credo, inquit, quia mox aut sanitati, Deo donante, restitatur, aut si moritura est, perpetuam de morte transeat ad vitam, citiusq; moriendo, compendium tam miserabilis ac diutinæ vexationis accipiat. Annuit deprecanti vir Dei, & allatam benedicens aquam, dedit presbytero, præcipiens vt super languidam aspergeret. Qui introgressus cubiculū, in quo illa ex animi similitudine iacebat, asperxit illam & lectulum eius: sed & os illius aperiens, gustum salutiferi hauritus immisit. Res mira & vehementer stupenda. Mox vt eam aqua benedicta tetigit languentem, & quid erga eam ageret prorsus ignorantem, ita plenam mentis & corporis sanitatem recepit, vt confestim respiscens, benediceret Dominum, gratiasque referret ei, qui tales tantosque hospites ad se visitandam curandamq; destinare dignatus sit. Nec mora, exurgens ipsis suæ sanitatis ministris ministerium sana præbuit, pulchroque spectaculo ipsa prima de tota tanti viri familia episcopo potum refectionis obtulit, que per ipsius benedictionem poculum mortis euasit, secuta exemplum socius apostoli Pe. Luc. 4. tri, quæ curata à febris per Dominum, continuo surgens, ministrabat illi ac discipulis eius.

Quomodo puellam oleo perunctam, à dolore capitis laterisq; curauerit. Cap. 30.

Neque huic dissimile sanitatis miraculum à venerabili antistite Cuthberto factum, multi, qui præsentis fuere, restati sunt: è quibus est religiosus presbyter Edilualdus, tunc minister viri Dei, nunc autem Abbas coenobij Mailrosensis. Dum enim more suo pertransiret vniuersa docendo, deuenit in vicum quandam, in quo erant scemina sanctimonialia non multa: quibus timore barbarici exercitus à monasterio suo profugis, ibidem manendi sedem vir Domini paulò antè donauerat: quarum vna, quæ erat cognata præfati sacerdotis Edilualdi, grauissimo tenebatur languore depressa. Per integrum nanque annum intolerabili capitis & totius lateris alterius dolore vexata, funditus à medicis erat desperata. Indicantibus autem de illa viro Dei, & pro sanatione eius obsecrantibus his, qui venerant cum eo, miseratus ille miseram, vaxit oleo benedicto. Quæ ab illa mox hora meliorari incipiens, post dies paucos plena sospitate conualuit.

Gg Quo.

Quomodo per panem ab eo benedictum infirmus sit sanatus. Cap. 31.

Nec silentio prætereundum arbitramur miraculum, quod eiusdem viri venetabilis virtute, quanuis ipso absente, patratum cognouimus. Meminimus supra Hildmeri præfecti, cuius uxorem vir DEI ab immundo spiritu liberauerit. Idem ergo præfectus postea decidit in lectum, grauissima pressus infirmitate, adeo ut crescente molestia per dies, iam iamque videretur esse moriturus. Aderant multa imicorum, qui ad consolandum venerant languentem. Cumque lecto iacentis assiderent, repente vnus eorum intulit, quia secum haberet panem, quem sibi nuper vir Domini Cuthbertus benedictionis gratia dedisset. Et credo, inquit, quia huius gustu possit, si tamen fidei nostræ tarditas non obstitit, medelâ recipere salutis. Erant autem laici omnes, sed religiosi. Conuersi igitur ad inuicem, confitebantur singuli, quia absque illa dubitate crederent, per eiusdem benedicti panis communionem eum posse sanari. Implentesque calicem aqua, immiserunt pauxillum panis illius, & dederunt eibere. Cuius statim ut viscera gustus ille aquæ per panem sanctificatus attigit, fugit dolor interaneorum omnis, fugit exteriorum tabidum membrorum. Nec mora, expeditum à languore virum salus subsēcuta confirmavit, atque ad laudandum famuli Christi sanctitatem & admirandam fidei non fictæ virtutem, merito & ipsum & omnes, qui celebritatem tam inopinatæ salutis videre vel audire, sustulit.

Mira vis panis à S. Cuthberto benedicti.

Qualiter oblatum sibi in itinere iuuenem moriturum, orando reuocavit ad vitam sine omni mora. Cap. 32.

Quodam quoque tempore, dum sanctissimus gregis Dominici pastor sua illustrando circumiret ouilia, deuenit in montana & agrestia loca, vbi multi erant de circumpositis latè villulis, quibus manus erat imponenda. Nec tamen in montibus ecclesia vel locus inueniri potuit aptus, qui pōtificem cū suo comitatu susciperet. Terenderunt ergo tentoria in via, & cæcis de vicina sylua ramusculis, sibi quique tabernacula ad manendum, qualia potuere, fixerunt. Vbi dum confluentibus ad se turbis vir Dei verbum biduo prædicaret, ac spiritus sancti gratiam nuper regeneratis in Christo per manus impositionem ministraret, ecce subito apparere mulieres, ferentes in grabato iuuenem, longæ agritudinis acerbitate tabefactum, ponentesque in exitu syluæ, miserunt ad episcopum, rogantes, vt ad accipiendam benedictionem ad se hunc afferri permitteret. Quem cum ad se perductum acerrimè vexatum conspiceret, iussit omnes secedere longius: & ad solita orationis arma confugiens, data benedictione, pepulit pestem, quam sollicita medicorum manus pigmentorum compositione nequiverat. Denique eadem hora surgens, & accepto cibo confortatus, reddita Deo gratiarum actione, regressus est ad eas, quæ se portauerant, foeminas. Sicque factum est, vt quæ cum illò tristes languidum aduexerant, cum eis inde gaudentibus & ipse sospes ac lætabundus domum rediret.

Preceibus & benedictione pellit pestem.

Quomodo tempore mortalitatis morientem puerum matri sanum restituerit. Cap. 33.

Sæuissima pestis.

Eodem tempore pestilentia subito exorta illis in partibus, grauissima nece incubuit, ita vt in magnis quondam refertisque habitationibus, villis ac possessionibus, vix parua raraque reliqua, & interdum nullæ residerent. Vnde sanctissimus pater Cuthbertus diligentissimè suam lustrans parochiam, eisdem minimis, quæ sit perfuere, reliquijs ministerium verbi & necessariae consolationis opem ferre non desijt. Adueniens autem in viculum quendam, ibidemque omnibus, quos inuenerat, auxilio exhortationis adhibito, dixit ad presbyterum suum: Putasne superest quispiam his in locis, cui nostra visitatione & allocutione opus sit, an cunctis, qui malè habebant, visis, iam ad alios transire licet? Qui circūspiciens omnia, vidit mulierem eminus stantem, quæ extincto paulò antè filio, fratrem eius, iam morti proximum tenebat in manibus, lachrymisque faciem rigantibus, præteritam pariter & præsentem testabatur ærumnam. Quam cum viro Dei ostenderet, nil moratus, accessit ad eam: & benedicens dedit osculum puero, dixitque ad matrem: Nè metuas, nec mœsta sis: saluabitur enim & viuert infans, neque vllus vltra de domo tua hac mortalitatis peste deficiet. Cuius prophetiæ veritati, ipsa cum filio mater, multo exinde tempore viuens, testimonium dabat.

Curat infantem moribundum.

*Vt animam cuiusdam, qui de arbore cadendo mortuus est, ad caelum ferri
conspexerit. Cap. 34.*

INterea dum praecius vicini sui obitus vir Domini Cuthbertus, iam decreuisset animo, deposita cura pastoralis officij, solitariam redire ad vitam, quatenus excussa solitudine externa, inter libera orationum & psalmodiae studia, diei mortis, vel potius vitae caelestis praestolaretur ingressum, voluit prius non solum sua circuita parochia, sed & alijs circa fidelium mansionibus visitatis, cum ceteros necessario exhortationis verbo confirmare, ac sic desiderata solitudinis gaudio refoueri. Quod dum ageret, rogatus à nobilissima & sanctissima virgine Christi Elfede Abbatisa, cuius superius memoriam feci, venit ad possessionem monasterij ipsius, quatenus ibidem & ipsam videre atque alloqui, & ecclesiam dedicare deberet. Nam & ipsa possessio non paucorum famulorum Christi examine pollebat. Vbi dum hora refectiois ad mensam confedisent, subito venerabilis pater Cuthbertus auersam à carnalibus epulis mentem ad spiritualia contemplan-
da contulit. Unde lassatis ab officio suo membris corporis, mutato colore faciei, & quasi attonitis contra morem oculis, cultellum quoque, quem tenebat, decedit in mensam. Quod dum presbyter eius, qui adstabat & ministrabat, adspiceret, inclinatus ad Abbatisam, dixit silentio: Interroga episcopum, quid viderit. Scio enim, quia non sine causa manus eius tremefacta, cultellum deseruit, vultusque mutatur illius: sed vidit aliquid spirituale, quod nos ceteri videre nequiuimus. At illa statim conuersa ad eum: Obsecro, inquit, Domine mi episcopo, dicas quid videris modo. Neque enim frustra lassata tua dextera cultellum, quem tenebat, amisit. Qui dissimulare conatus vidisse se quippiam secreti, iocosè respondit: Num tota die manducare valebam? Iam aliquando quiescere debui. Illa autem diligentius adiurante ac flagitante, vt exponeret visionem: Vidi, inquit, animam cuiusdam sancti manibus angelicis ad gaudia regni caelestis ferri. Rursus illa: De quo, inquit, loco assumpta est? Respondit: De tuo monasterio. Adiecit nomen inquirere. Et ille: Tu mihi, inquit, die crastino Missas celebranti nomen eius indicabis. Hec audiens illa, confestim misit ad maius suum monasterium videre, qui nuper raptus esset à corpore. At nuncius omnes ibidem saluos incolumesque reperiens, postquam manente facto reuerti ad dominam coepit, obuios habuit eos, qui corpus defuncti fratris sepeliendum in carro deferrent. Interrogansque qui esset, didicit, quia quidam de pastorebus, bonae actionis vir, incautiùs in arborem ascendens, deciderat deorsum, & contrito corpore, ipsa hora spiritum exhalauit, qua hunc vir Domini ad caelestia ductum videbat. Quod dum veniens Abbatisa referret, statim illa ingressa ad episcopum, iam tunc dedicantem ecclesiam, stupore foemineo, quasi nouum aliquid incertumque nunciatura, Precor, inquit, Domine mi episcopo, memineris ad Missas Haduualdi mei, (hoc enim viro erat nomen) quia heri cadendo de arbore, defunctus est. Tunc liquidò omnibus patuit, quia multiformis prophetiae spiritus viri sancti praecordiis inerat, qui & in praesenti occultum animae raptum videre, & quid sibi in futuro ab alijs indicandum esset, potuit prauidere.

Inuitit sanctissimam Abbatisam Elfede,

In mensa re-
fidens, vi-
sum videt.

Quomodo aquam gustando, in vini saporem conuerterit. Cap. 35.

Inde peragratis ex ordine superioribus locis, venit ad monasterium virginum, quod non longe ab ostio Tini fluminis situm supra docuimus: vbi à religiosa & ad seculum quoque nobilissima famula Christi Verca Abbatisa magnifice susceptus, postquam de meridiana quiete surrexerunt, sitire se dicens, vt biberet, rogauit. Quare bant quid bibere vellet, rogantes, vt vinum siue ceruisiam afferri liceret. Aquam, inquit, date mihi. Qui haustam de fonte aquam, obtulerunt ei. At ille data benedictione, vbi paululum gustauit, dedit adstanti presbytero suo. Qui reddidit ministro. Et minister accepto poculo: Licet, inquit, mihi de potu bibere, de quo bibit episcopus? Respondit: Etiam. Quare non liceat? Erat autem & ille presbyter eiusdem monasterij. Bibit ergo, & visa est ei aqua quasi in vini conuersa saporem. Tanti que sibi testem volens adhibere miraculi fratrem, qui proximè adstabat, porrexit ei poculum. Qui cum & ipse biberet, eius quoque palato pro aqua vinum sapiebat. Aspectabant autem mirantes adinuicem. Et vbi vacuum tempus ad loquendum acceperunt, confitebantur alterutrum, quia viderentur sibi nunquam melius vinum bibisse, sicut vnus ex ipsis postea in nostro monasterio, quod est ad ostium Vuirii fluminis, non paruo tempore moratus, ibidemque nunc placida quiete sepultus, sua mihi relatione restatus est.

Verca Abbatisa nobilissima.

Aquam benedictione mutata in vinum S. Cuthbertus.

*Quomodo inobedientes ei quosdam fratres tempestas maris per septem dies ob-
federit. Cap. 36.*

Abdicat se
episcopa-
tu.

Viris san-
ctis quāta
sit praesā-
da obediē-
tia.

Viderē ad
mirandā.

DVobis igitur annis in episcopatu trā factis, sciens in spiritu vir Domini Cuthbertus appropinquare diem sui transitus, abiecit pondus curae pastoralis, atque ad dilectum eremiticae conuersationis agonem quanto citius remeare curauit, quatenus in olita sibi solitudinis mundanae spineta, liberior praescae cōpū-
ctiois flamma consumeret. Quo tempore saepius ad visitantes se fratres de mansionem sua egredi, eosque praesens solebat alloqui. Libet autem referre quoddam tunc ab eo factum miraculum, quo clarius elucescat, quantum viris sanctis obtemperandum sit etiam in his, quae negligentius imperare videntur. Quadam die dum venissent quidam, egressusque ille, exhortatorio illos sermone reficeret, post admonitionem completam subiunxit, dicens: iam hora est, ut ad mansionem meam regrediar: vos autem quia proficisci disponitis, primo sumite cibos, & aucam illam (pendebat enim auca in pariete) coquite & comedite, & sic in nomine Domini nauem ascendite, ac domum redite. Dixerat haec, & data benedictione & oratione, suam mansionem introiuit. Illi autem, ut praeeperat, sumpsere cibos: sed quia abundabant cibis, quos secum attulerant, aucam, de qua praeeperat, tangere non curabant. At cum refecti nauiculam vellent ascendere, exorta subito tempestas fera, omnem eis nauigandi facultatem abstulit. Factumque est, ut septem diebus feruente vnda conclusi, tristes in insula residerent, nec tamen culpam inobedientiae, pro qua huiusmodi carcerem patiebantur, ad memoriam reuocarent. Qui cum sedulo ad patris colloquium reuersi, ac de reditu sui dispendio conuesti parientiae ab illo monita perciperent, septima tandem die egressus ipse ad eos, volebat maestitiam eorum gratia suae visitationis & pia consolationis verbo lenire. Ingressus autem domum, in qua manebant, ut vidit aucam non fuisse comestam, placido vultu & lato potius sermone redarguit eorum inobedientiam: Nonne, inquit, inco-
mesta adhuc pender auca? Et quid mirum si vos mare non fuit abire? Citissime ergo mitte eam in caldarium, coquite & comedite, ut possit mare quietescere, & vos domum remittere. Fecerunt statim ut iusserat, contigitque, miro ordine, ut cum ad praecipitum viri Dei coctura in caldario, foco agente, feruere coepisset, eadem hora vnda in mari, cessantibus ventis, suo a feruore quietesceret. Expleta itaque refectio, videntes mare placidum, ascenderunt nauem, & secundis flatibus cum gaudio simul & pudore domum remeauerunt. Pudebat namque eos inobedientiae & sensus tardioris, quo verebantur suum etiam inter flagella conditoris dinoscere & emendare reatum: Gaudebant, quia intellexerant tantam fuisse Deo curam de fideli suo famulo, ut contemptum eius etiam per elementa vindicaret. Gaudebant, quia videre tantam suimet curam suo fuisse creatori, ut etiam manifesto miraculo ipsorum errata corrigeret. Hoc sane, quod retuli, miraculum, non quolibet authore, sed vno eorum, qui interfuisse, narrante cognoui, vitae videlicet venerabilis monacho & presbytero eiusdem monasterii Cynemundo, qui plurimam laetum fidelium, longauitatis & vitae gratia iam notus existit.

*Quanta aegrotus tentamenta pertulerit, quid ve de sua sepultura
mandauerit. Cap. 37.*

Herefridi
narratio
de obitu
sancti viri.

REpetijt autem in insula mansionemque suam vir Dei Cuthbertus, mox peracto die solenni natiuitatis Dominicae. Cumque cum nauem ascenditurum caterua fratrum circumstaret, interrogauit vnus ex eis veteranus & venerabilis vitae monachus, fortis quidem fide, sed dysenteriae morbo corpore iam factus imbecillis: Dic nobis, inquit, Domine episcopo, quando reditum tuum sperare debeamus. At ille simpliciter interroganti, simpliciter & ipse, quod verum nouerat, pandes: Quando, inquit, meum corpus huc referetis. Qui cum duos ferme menses in magna re-
petitae suae quietis exultatione transigeret, multo consuetae districtiois rigore corpus me-
temque constringeret, arreptus infirmitate subita, temporalis igne doloris ad perpetuam coepit beatitudinis gaudia praeparari. Cuius obitum libet verbis illius, cuius relatione didici, describere, Herefridi videlicet deuotae religionis presbyteri, qui etiam tunc Lindisfarnensi monasterio Abbatis iure praesuit. Tribus, inquit, hebdomadibus continuis infirmitate decoctus, sic ad extrema peruenit. Siquidem quarta feria coepit aegrotare, & rursus quarta feria, finita aegritudine, migrauit ad Dominum. At cum mane primo in choa-
ra in.

ra infirmitatis venire, (nam & ante triduum cum fratribus infulam adieram) cupiēs solitā benedictionis & exhortationis ab eo solatia percipere, vt dato iuxta morē signo me aduenisse prodidi, processit ad fenestram, & salutanti se mihi suspirium pro responso reddidit. Cui ego dixi: Quid habes Domine mi episcopo? an forē nocte hac tuus languor terigit? At ille: Etiam, inquit, languor me terigit nocte hac. Putabam, quia de veteri sua infirmitate, cuius quotidiana penē molestia consueuerat excoqui, non autem de noua & insolita diceret. Nec plura interrogans: Da, inquam, benedictionem nobis, quia iam tempus nauigandi ac domum remeandi adest: Facite, inquit, vt dicis: ascendite nauem, ac domum salui redite. Cum autem Deus susceperit animam meam, sepelime in hac mansione iuxta oratorium meum ad meridiem contra orientalem sanctæ Crucis plagam, quam ibidem erexi. Est autem ad Aquilonalem eiusdem oratorij partē sarcophagus terræ cespitē abditus, quem olim mihi Cudda venerabilis Abbas donauit. In hoc corpus meū reponite, inuolutes in sindone, quā inuenietis istic. Nolui quidem ea viuens indui, sed pro amore dilectæ Deo foemina, quæ hanc mihi misit, Veræ videlicet Abbatissæ, ad obuoluendum corpus meū reseruare curauit. Hæc ego audiēs: Obsecro, inquam, pater, quia infirmum & moriturū te audio, aliquos de fratribus hîc ad ministrandum tibi remanere permittas. At ille ait: Ite modò: tempore autem opportuno redite. Cumq; diligētius obsecrans, vt ministrum suscipere, nequaquam impetrare valerem, tandē interrogauit, quādò deberemus reuerti. Qui ait: Quando Deus voluerit, & ipse vobis ostenderit. Fecimus, vt iusserat. Conuocatisque mox in ecclesiam fratribus cunctis, iussi orationem fieri sine intermissione pro eo: quia videtur, inquiens, mihi ex quibusdam verbis illius appropinquare diem, quo sit exiturus ad Dominum. Eram autē sollicitus de reditu propter infirmitatem eius: sed quinque diebus obstitit tempestas, nē redire possemus. Quod diuinitus dispensatum fuisse, rei probauit euentus. Vt enim omnipotens Deus famulum suum ab omni labe mundanæ fragilitatis ad purum castigaret, vtque aduersarijs eius, quàm nihil contra fidei virtutem valerent, ostenderet, voluit eū tanto tempore segregatum ab hominibus, & suæ carnis dolore & antiqui hostis acriori certamine probari. Vt autem eadem tranquillitate infulam repetiuis, inuenimus eum, suo monasterio egressum, sedere in domo, in qua nos manere solebamus. Et quia necessitas quædam poscebat fratres, qui mecum venerant, renauigare ad proximum litus, ipse remanens in insula, confessum patri ministerium præbere curauit. Siquidem calefaciens aquam, abluēbam pedem eius, qui gratia diutini tumoris iam tūc vlcus habebat, ac profluente sanie, cura indigebat. Sed & vinum calefaciens attuli, eumque gustare rogauit. Videbam nanque in facie eius, quia multum inedia simul & languore erat defessus. Completa curatione, resedit quietus in stratu: resedi & ego iuxta eum. Cumque sileret, dixi: Video Domine episcopo, quia multum vexatus es ab infirmitate, postquam recessimus à te. Et mirum, quare nolueris, vt aliquos nostrum, qui tibi ministrarent, hîc dimitteremus abeuntes. At ille ait: Dei prouidentia & voluntate gestum est, vt præsentia & auxilio destitutus humano, aliqua paterer aduersa. Postquam enim à me digressi estis, continuò cœpit languor ingrauescere: ideoque de mea mansione egrediēs, hîc intraui, vt quicumque vestrum mihi ministraturi aduenirent, hîc me possent inuenire, nec meam mansionem necesse haberent ingredi. Ex quo autem ingrediens, hac in sede membra composui, non moui me hîc, sed quinque diebus his & noctibus hîc quietus permansi. Cui ego aio: Et quomodò domine mi episcopo sic viuere potuisti? Num absque cibi perceptione tanto tempore mansisti? Tū ille recto lectisternio, cui superesedebat, ostendit ibi cepas quinque, reconditas, & ait: Hic mihi victus erat his quinque diebus. Quotiescunq; enim os ariditate ac siti nimia aruit & ardebat, hæc gustando me recreare ac refrigerare curauit. Videbatur autē vna de cepis minus quàm dimidia parte corrofa. Insupèr ait: Et cōcertatores mei nunquam per omne tēpus, ex quo in hac insula conuersari cœpi, tot mihi persecutiones, quot in his quinque diebus, intulere. Non audebam interrogare, quæ essent tentationes, de quibus dixerat: tantum rogauit, vt ministros suscipere. Annuit ille, & quosdā nostrum secum retinuit, in quibus erat maior Beda presbyter, qui ministerio eius familiariter semper adeste consueuerat, ideoque donationum acceptionumque eius omnium conscius erat indubius: quem ob id maxime secum manere voluit, vt si cuiuslibet acceptis muneribus digna recompensatione non respondisset, illius admonitione recoleret, & priusquam obiret, sua cuique restitueret. Sed & alium quendam de fratribus, vt inter ministros sibi adestet, designauit: qui longo quidem ventris fluxu grauiter ægrotabat, neq; à medicis poterat curari, sed

Cruz ab illo crecta.

Virtutē s. dei illius dicit, quæ diuino feruet amore.

Cepa se sustentat quinque diebus.

Quæ dæmonum certamina tulerit ijs diebus.

merito religionis, prudentiæ & grauitatis dignus extiterat, qui testis esset verborū, quæ vir Dei vltima diceret, vel quo ordine ad Dominū migraret. Inter eā rediens domū, nar-
rabā fratribus, quia venerabilis pater in sua se infula sepeliri iubebat: & videtur, inquā,
mihi iustius esse multo & dignius impetrare ab eo, quatenus huc transferri corpus su-
um, & iuxta honorē congruū in ecclesia condi permittat. Placuerunt illis, quæ dixerā,
& venientes ad episcopum, rogabamus dicētes: Non ausi sumus domine episcopo con-
temnere iussionē tuā, qua te hic tumulari mandāsti, & tamen rogandū videbatur no-
bis, vt te ad nos transferre, & nobiscū habere mereamur. At ille: Et meā, inquit, volun-
tatis erat hic requiescere corpore, vbi quantulumcunq; pro Domino certamen certa-
ui, vbi cursum cōsummare desidero, vnde ad coronā iustitiæ subleuandā me à pio iu-
dice spero. Sed & vobis quoq; cōmodius esse arbitror, vt hic requiescā, propter incur-
sionē profugorum vel noxiorum quorunlibet. Qui cū ad corpus meum fortē confu-
gerint, quia qualiscunq; sim, fama tamen exiit de me, quia famulus Christi sim: neces-
sē habetis pro talibus sæpius apud potentes seculi intercedere, atque ideō de præsentia
corporis mei multum tolerare laborem. At nobis multi diū precantibus, laboremq; huiusmodi
gratum ac leuem fore asseuerantibus, tandē cū consilio locutus vir Do-
mini, dixit: Si meam dispositionem superare, & meum corpus illō reducere vultis, vi-
detur mihi optimum, vt in interioribus basilicæ vestræ illud tumuletis, quatenus & ipsi
cū vultis, meū sepulcrū visitare possitis, & in potestate sit vestra, an aliqui illō de ad-
uenientibus accedant. Gratias egimus permissioni & consilio illius, flexis in terram ge-
nibus, ac domum redeuntēs, frequentius illum exinde visitare non destitimus.

Quomodo ministrum suum à profluvio ventris sanauerit ægrotus vir beatus.

Cap. 38.

CUmq; in crescente languore, videret tempus suæ resolutionis instare, præcepit
se in suam mansiunculam atq; oratoriū referri. Erat autē hora diei tertia. Por-
tauimus ergo illum, quia præ molestia languoris, ipse non valebat ingredi. At
vbi ad portā peruenimus, rogabamus, vt alicui nostrū liceret ad ministran-
dū ei pariter intrare. Non enim per annos plurimos quispiā illuc, præter ipsum, intra-
uerat. Qui circumspectis omnibus, vidit fratrem, cuius supra memini, ventris fluxu lan-
guentē, & ait: Vualchstod ingrediatur mecum. Hoc enim erat nomē fratris. Qui cū
ad nonam vsq; horam intūs cum illo maneret, sic egrediens vocauit me: Episcopus te
iussit ad se intrare. Possum autē tibi rē referre nouam per mirabile, quia ex quo ingre-
diens illuc tetigi episcopum, deducturus eum ad oratorium, cōtinuō sensi me omni il-
la longā infirmitatis molestia carere. Non autē dubitā dum, supernæ pietatis hoc dispō-
satione procuratum, vt qui multos antea sospes adhuc valensq; curauerat, hunc quoq;
morigerans curaret: quatenus hoc quoq; indicio pateret etiam corpore infirmatus vir
sanctus quantum spiritu valeret. In qua profectō curatiōe sequebatur exemplum san-
ctissimi & reuerendissimi partis Aurelij Augustini episcopi: qui dum pressus infirmita-
te, qua & mortuus est, decumberet, venit quidam cum suo ægrotō, rogans vt eidem ma-
num imponeret, quō sanus esse posset. At ille ait: Si aliquid in his possem, mihi hoc vti-
quē primitus præstitissem. Rursus is, qui venerat: Te, inquit, visitare iussus sum, siquidē
in somnis dictum accepi: Vade ad Augustinum Episcopum, vt eidem manum im-
ponas, & saluus erit. Quo ille audito, mox ægrotanti manum benedicens imposuit: nec
mora, sanum ad propria remisit.

Tactu epi-
scopi pili-
gatur dy-
scenteria.

* facultatē
puro legē-
dum.

Pax & hu-
militas ser-
uanda.

*Quæ vltima fratribus mandata dederit, & vt percepto viatico, inter verba oratio-
nis spiritum reddiderit cælis. Cap. 39.*

Intraui autem ad eum circa horam diei nonam, inuenique eum recubentem in
angulo sui oratorij contra altare: assidere coepi & ipse. Nec multa loquebatur,
quia pondus ægritudinis * facultatem loquendi minorauerat. Verum me diligen-
tius inquirente, quem hæreditarium sermonem, quod vltimum Vale fratribus re-
linqueret, coepit differere pauca, sed fortia, de pace & humilitate, cauendisq; eis, qui
his oblectari, quàm oblectari mālent. Pacem, inquit, inter vos semper & charitatem
custodite diuinam, & cū de vestro statu consilium vos agere necessitas poposcerit,
videte attentius vt vnanimis existatis in consilijs. Sed & cum alijs Christi seruis mu-
tuam habetote concordiam, nec venientes ad vos hospitalitatis gratia domesticos
fidei, habeatis contemptui: sed familiariter ac benignè tales suscipere, tenere ac di-
mittere curate: nequaquam vos meliores arbitantes cæteris eiusdem fidei & vitæ
con.

confortibus. Cum illis autem, qui ab unitate catholicae pacis, vel pascha non suo tempore celebrando, vel peruersè viuendo aberrant, vobis sit nulla communio. Sciatisque & memoria retineatis, quia si vos vnum è duobus aduersis eligere necessitas coegerit, multò plus diligo, vt eruentes de tumulto, tollentesque vobiscum ossa mea, recedatis ab his locis, & vbiunque Deus prouiderit, incolae maneatis, quàm vt vlla ratione consentientes iniquitati, schismaticorum iugo colla subdatis. Catholica patrum statuta diligentissimè discere atque obseruare contendite. Ea quoque, quae per meum ministerium vobis diuina pietas instituta vitae regularis dare dignata est, exercere solliciti. Scio enim, quia etsi quibusdam contemptibilis vixi, post meum tamen obitum, qualis fuerim, quàm mea doctrina non sit contemnenda, videbitis. Hæc & his similia vir Dei per interualla locutus, quia vis, vt diximus, infirmitatis possibilitatem loquendi ademerat, quietum expectatione futuræ beatitudinis diem duxit ad vesperam. Cui etiam peruigilem quietis in precibus continuauit & noctem. At vbi consuetum nocturnæ orationis tempus aderat, acceptis à me sacramentis salutaribus, exitum suum, quem iam venisse cognouit, Domini corporis & sanguinis comunione munivit, atque eleuatis ad cælum oculis, extensisque in altum manibus, intentam supernis laudibus animam ad gaudia regni cælestis emisit.

Schismatici vitandi.

Statuta Patrum obseruanda.

Eucharistiam accipit sub mortem & ita in cælos.

Quomodo iuxta prophetiam psalmi, quem eo moriente cantauerant, Lindisfarnenses sunt impugnati sed Domino iuuante, iterum protecti. Cap. 40.

AT ego statim egressus, nunciaui obitum eius fratribus, qui & ipsi noctem vigilando atque orando transegerant, & tunc fortè sub ordine nocturnæ laudis dicebant psalmum quinquagesimum nonum, cuius initium est: Deus repulisti nos & destruxisti nos, iratus es, & misertus nobis. Nec mora, currens vnus ex eis, accendit duas candelas, & vtraque tenens manu, ascendit eminentiorem locum, ad ostendendum fratribus, qui in Lindisfarnensi monasterio manebant, quia sancta illa anima iam migrasset ad Dominum. Tale namq; inter se signum sanctissimi eius obitus condixerant. Quod cum videret frater, qui in specula Lindisfarnensis in sulca longè decontra euentus eiusdem peruigil expectauerat horam, cucurrit citius ad ecclesiam, vbi collectus omnis fratrum cœtus, nocturnæ psalmodiæ solennia celebrabat: contigitque vt ipsi quoque intrante illo præfatum canerent psalmum: quod superna dispensatione procuratum, rerum exitus ostendit. Sepulto siquidem viro Dei, tanta ecclesiam illam tentationis aura concussit, vt plures è fratribus loco magis cedere, quàm talibus vellent interesse periculis. Attamen post annum, ordinato in episcopatu Eadberto, magnarum virtutum viro, & in scripturis nobiliter erudito, maximeque eleemosynarum operibus dedito, fugatis perturbationum procellis, vt scripturæ verbis vtar, ædificauit Hierusalem, id est, visionem pacis Dominus, & dispersiones Israël congregauit. Sanauit contritos corde, & alligauit contritiones eorum: vt palàm daretur intelligi, quid significauerit psalmus cum cognita beati viri morte cantatus: quia videlicet post eius obitum repellendi ac destruendi essent eius ciues, sed post ostensionem iræ minantis, cælesti protinus miseratione refouendi. Cuius sequentia quoque psalmi eidem sensui concordare, qui rectè tractat, intelligit. Impositum autem naui venerabile corpus patris, ad insulam Lindisfarnensium retulimus: quod magno occurrentium agmine chorisque canentium susceptum est, atq; in ecclesia B. Apostoli Petri ad dexteram altaris petrino in sarcophago repositum.

Lindisfarnen. ecclesiæ perturbatione in gens. Psal. 146.

Defertur sacrum corpus in insulam Lindisfarnensium.

Quomodo puer dæmoniacus sanatus sit humo in aquam missa, cui lauacrum corporis sancti infusum est. Cap. 41.

SED nec defuncto ac tumultato Christi famulo, signa sanitarum, quæ viuens exercebat, cessare potuerunt. Contigit namque puerum quendam in territorio Lindisfarnensium atrocissimo dæmone vexari, ita vt sensu rationis funditus amisso, clamaret, eiularet, & vel sua membra, vel quicquid attingere posset, moribus dilaniare niteretur. Missus est ad energumentum presbyter de monasterio: qui cum solitus fuisset per exorcismi gratiã immundos fugare spiritus, huic tamen obsessio prorsus nil prodesse valebat. Vnde dedit consilium patri illius, vt impositum carro puerum ad monasterium deferret, atque ad reliquias beatorum martyrum, quæ ibi sunt, Dominum pro illo precaretur. Fecit, vt monuerat: sed noluerunt sancti Dei martyres ei petitam reddere sanitatem, vt quàm celsum inter se locum Cuthbertus haberet, ostenderent.

Gg 4 Cùm

Cum ergo in sanus ululando, ingemiscendo, & fremendo dentibus, nimio cunctorum visus & auditus horrore concuteret, nec esset, qui aliquod remedij genus excogitare quivisset: tum ecce quidam de presbyteris edoctus in spiritu, per opitulationem beati patris Cuthberti illum posse sanari, venit clanculo ad locum, ubi nouerat effusam fuisse aquam, qua corpus eius defunctum fuerat lotum, tollensque modicam humi particulam, immisit in aquam: quam deferens ad patientem, infudit in ore eius. Quo horribiliter hians, voces diras ac flebiles emittebat. Statim autem ut attigit aquam, continuo clamorem, clausit os, clausit & oculos, qui sanguinei & furibundi patebant, caput & corpus totum reclinauit in requiem. Qui etiam placido sopore noctem transegit, & mane de somno simul & vesania confurgens, liberatum se a demone, quo premebatur, beati Cuthberti meritis & intercessione cognouit. Mirandum & bonis omnibus delectabile spectaculum, cum videres filium cum patre sospitem loca sancta circumire, sanctorum auxilio gratias sanissima mente referre, qui pridem pre infania mentis nec se ipsum, qui esset, vel ubi esset, poterat agnoscere. Qui ubi, tota fratrum caterua adstante, vidente & congratulante, ad reliquias martyrum genibus flexis dedit laudem Deo Domino & Saluatori nostro Iesu Christo, iam & ab hostis verbere liberatus, & in fide firmior, quam fuerat, effectus, ad propria redijt. Ostenditur vsque hodie fossa illa, cui memorabile infusum est lauacrum, quadrato schemate facta, ligno vndique circumdata, & lapillis intus impleta. Est autem iuxta ecclesiam, in qua corpus eius quiescit, ad partem meridianam. Factumque est ex eo tempore, vt plures sanitatum operationes per eosdem lapides vel eandem terram, Domino donante, fierent.

Mira vis
terre, in
quam effu-
sa fuerat a-
qua, qua
sacrum
corpus e-
rat ablutum.

Vide mira-
cula.

Quomodo corpus eius post undecim annos sit sine corruptione repertum.

Cap. 42.

Volens autem latiùs monstrare diuina dispensatio, quanta in gloria vir sanctus post mortem viueret, cuius ante mortem vita sublimis, crebris etiam miraculorum patebat indijs, transactis sepulturæ eius annis undecim, immisit in animo fratrum, vt tollerent ossa illius, quæ more mortuorum, consumpto iam & in puluerem redacto corpore reliquo, sicca inuenienda rebantur, atque in leui arca recondita, in eodem quidem loco, sed supra pavementum dignæ venerationis gratia locarent. Quod dum sibi placuisse, Eadberto, antistiti suo medio fermè Quadragesimæ tempore referrent, annuit consilio eorum, iussitque, vt die depositionis eius, quæ est tertiadecima Calendarum Aprilium, hoc facere meminissent. Fecerunt autem ita: & aperientes sepulcrum, inuenerunt corpus totum, quasi adhuc viueret, integrum & flexibilibus artuum compagibus, multo dormienti quam mortuo similis. Sed & vestimenta omnia, quibus indutum erat, non solum intemerata, verum etiam prisca nouitate & claritudine miranda parebant. Quod ubi viderunt, nimio mox timore & tremore sunt perculsi, adeo vt vix aliquid loqui, vix auderent intueri miraculum, quod parebat: vix ipsi, quid agerent, nossent. Extremam autem indumentorum eius partem pro ostendendo in corruptionis signo tollentes (nam quæ carni illius proxima aderant, prorsus tangere timebant) festinarunt referre antistiti, quod inuenerant: qui tum forte in remotiore à monasterio loco, refluus vndique maris fluctibus cincto, solitarius manebat: (in hoc etenim, semper Quadragesimæ tempus agere: in hoc, quadraginta ante Dominicum natalem dies in magna continentia orationis & lachrymarum deuotione ducere consueuerat: in quo etiã venerabilis prædecessor eius Cuthbertus, priusquam Farne peteret, sicut & supra docuimus, aliquandiu secretus Domino militauerat) Attulerunt autem & partem indumentorum, quæ corpus sanctum ambièrant. Quæ cum ille & munera gratanter acciperet, & miracula libenter audiret, (nam & ipsa indumenta, quasi patris adhuc corpori circumdata, miro deosculabatur affectu) Noua, inquit, indumenta corpori pro his, quæ tulistis, circumdate, & sic reponite in thecam, quam parastis. Scio autem certissimè, quia non diu vacuus remanebit locus, qui tanta cælestis miraculi virtute consecratus est. Et beatus est multum, cui in eo sedem quiescendi Dominus, veræ beatitudinis author atque largitor, concedere dignatur. Adiecitque miraculo, quæ quondam versibus dixi, & ait:

Post u. annos
corpus
planè inte-
grum, ite-
que vestes.

Eadberti
episcopi
abstinen-
tia, &c.

Quis Domini expediet cælestia munera dictis?
Vel paradisiacas quæ capit auris opes?
Cum pius infesti dirupto pondere leti,
Viuerè sidera semper in arce dabit.

Mor.

Mortua nunc tanto qui membra decorat honore,
 Pulchraque perpetuæ pignora præstat opis.
 Quamque beata domus, sub tanto quæ hospite fulges,
 Nescia quæ navi, lumine læta micat.
 Nec tibi difficile omnipotens, mandare sub aruo
 Nè deposta voret funera labes edax,
 Qui triduo seruas ceti sub viscera vatem,
 Lucis iter pandens mortis ab ore tuo.
 Qui ignibus in medijs infontia membra tueris,
 Nè Hebræum lædat Chaldea flamma decus.
 Dena quater renouas per frigora plebis amictum,
 Quæ Phariam fugiens, inuia seruat, humum.
 Qui rediuiua leuem formas in membra fauillam,
 Cum tremet angelicus mundus ab axe tubis.

Iona 2.

Dan. 3.

Deut. 19.

Hæc ubi multis cum lachrymis ac magna compunctione pontifex tremente lingua compleuit, fecerunt fratres vt iusserat, & inuolutum nouo amictu corpus, leuique in theca reconditum, supra pauimentum sanctuarij composuerunt.

Quomodo corpus Eadberti episcopi in tumulto viri Dei ponentes, sarcophagum illius desuper posuerunt. Cap. 43.

Interea Deo dilectus antistes Eadbertus morbo corripitur acerbo, & crescente per dies multumque ingrauescente ardore languoris, non multo post, id est, pridie No- nas Maias, etiam ipse migravit ad Dominum, impetrato ab eo munere, quod dili- gentissimè petierat, videlicet vt non repentina morte, sed longa excoctus ægritu- dine, transiret è corpore. Cuius corpus in sepulcro beati patris Cuthberti ponentes, ap- posuerunt desuper arcam, in qua incorrupta eiusdem patris membra locauerant. Vbi nunc vsque, si perentium fides exigat, miraculorum signa fieri non desinunt. Sed & in- dumenta, quæ sanctissimum corpus eius vel viuum, vel sepultum vestierant, à gratia curandi non vacant.

Eadberti
episcopi
obitus.Miracula
per vestes
S. Cuthber-
ti.

Vt quidam ægrotus ad tumbam eius orando sit sanatus. Cap. 44.

Denique adueniens transmarinis è partibus clericus quidam reuerendissimi & sanctissimi Vuillebrordi Clementis, Frisonum gentis episcopi, dum aliquot dies ibidem hospes moraretur, decidit in infirmitatem grauissimam, ita vt in- ualescente per longum tempus ægritudine, iam desperatus iaceret. Qui cum victus dolore, videretur sibi nec mori, nec viuere posse, inuento salubri consilio, dixit ministro suo: Obsecro, perducas me hodiè post celebratas Missas adorare ad corpus sa- cratissimum viri Dei, (erat enim dies Dominica) spero, per gratiam intercessionis eius his cruciatibus eripiar, & vel sanatus ad vitam redeam præsentem, vel defunctus per- ueniam ad æternam. Fecit ille, vt rogauerat iste: baculoque innitentem ægrotum, in ec- clesiam non paruo cum labore perduxit. Qui cum ad sanctissimi ac Deo dilecti patris sepulcrum genua curuaret, caput in terram dimitteret, pro sua sospitate rogaret, tan- tas continuo vires suum corpus de incorrupto illius corpore accepisse persensit, vt absque labore ipse ab oratione resurgeret, absque adminiculo vel ministri ducentis vel baculi sustentantis ad hospitium rediret. Qui post dies paucos, roborata ad integram virtute, viam, quam disposuerat, peregit.

Ad sepul-
crum san-
cti viri o-
rans lagui-
dus, mox
reualescit.

Quomodo paralyticus per eius calceamenta sit sanatus. Cap. 45.

ERat in monasterio quodam, non procul inde posito, adolescens ea, quam Græ- ci paralytin vocant, infirmitate omni membrorum officio destitutus. Vnde Abbas ipsius, sciens in monasterio Lindisfarnensi medicos esse peritissimos, misit eum illò, rogans, infirmanti, si quid possent curationis, conferrent. Qui cum, suo quoque Abbate & episcopo iubentibus, diligenter illi assisterent, & quicquid nõssent, erga eum industria medicinalis impenderent, nihil omnino proficere vale- bant: quin potius crescebat morbus quotidie, & paulatim in deteriora vergebat, adeo vt, excepto ore, nullum penè membrum posset loco mouere. Cumque à carnalibus medicis, diu frustra laborantibus, desperatus ac desertus iaceret, confugit ad diuinum cælestis medici auxilium, qui in veritate peritus, propitius sit omnibus iniquitatibus nostris, qui sanat omnes languores nostros. Rogauit nanque ministrum suum, vt ali- quam

Psal. 120.

quam

quam sibi portiunculam de incorruptilibus sacri corporis afferret exuuijs: quia crederet per huius se virtutem ad gratiam sanitatis, Domino largiente, reuerfurum. Qui consulto Abbate, attulit calceamenta, quæ viri Dei in sepulcro pedes induerant, & ea pedibus dissolutis ægroti circumdedit: siquidem primò à pedibus eum paralyfis apprehenderat. Fecit autem hoc noctis initio, cum tempus requiescendi adesset: statimque ille placidum dimissus in soporem, procedente intempeste noctis silentio, cœpit alternis palpitare pedibus, vt palam, qui vigilabant & videbant, ministri aduerterent, quia donata per reliquias viri sancti virtute medicandi, sanitas oprata à planta pedum per cætera membra esset transitura. At vbi consuetum in monasterio nocturnæ orationis signum insonuit, excitatus sonitu, resedit ipse. Nec mora, solidatis interna virtute neruis, artuumque compagibus vniuersis, & dolore fugato, sanatum se esse intelligens, surrexit, & in gratiarum actione Domino omne nocturnæ siue matutinæ psalmodiæ tempus stando persoluit. Manè autem iam factò, processit ad ecclesiam, videntibusque & congratulantibus vniuersis, circumiuit loca sancta orando, & suo Saluatori sacrificium laudis offerendo. Factum nanque est, vt pulcherrima rerum conuersione is, qui dissolutus toto corpore illuc in vehiculo perlatus fuerat, indè strictis firmatisque membris omnibus, domum per se rediret incolumis. Vndè meminisse iuuat, quia hæc est mutatio dexterae excelsi, cuius memoranda ab initio mirabilia mundo fulgere non cessant.

Qualiter anachoreta Felgildus operimento parietis eius in vultu sit mundatus.

Cap. 46.

NEC prætereundum arbitror, quid miraculi cælestis etiam per reliquias sanctissimi oratorij, in quo pater venerabilis solitarius Domino militare consueuerat, diuina pietas ostenderit: quod tamen vtrum meritis eiusdem beati patris Cuthberti, an successoris eius Ediluualdi, viri æque Deo dediti ascribendum sit, internus arbiter nouerit. Neque aliqua ratio vetat, vtriusque merito factum credi, comitante etiam fide reuerendissimi patris Felgildi, per quem & in quo miraculum ipsum, quod refero, sanationis completum est. Ipse est qui tertius eiusdem loci & militiæ spiritualis hæres, hodie maior septuagenario, in magno vitæ futuræ desiderio, terminum præsentis expectat. Cum ergò viro Dei Cuthberto ad cælestia translato, Ediluualdus eiusdem insulæ & monasterij colonus existere cœpisset, qui & ipse multos antea per annos in monachica conuersatione probatus, ritè gradum anachoreticæ sublimitatis ascenderat: reperit, quia parietes præfati oratorij, qui tabulis minùs diligenter coaptatis erant compositi, longa essent vetustate dissoluti, & separatis abinuicem tabulis, facilem turbinibus præbuisent ingressum. Sed vir venerabilis, qui cælestis ædificij magis, quàm terreni decorem quærebat, sumpto fœno vel argilla, vel quicquid huiusmodi materiæ reperisset, stipauerat rimulas, nè quotidianis imbrium siue ventorum iniurijs, ab orandi retardaretur instantia. Cum hæc igitur Ediluualdus, ingressus locum, vidisset, postulauit à frequentantibus se fratribus pelliculam vituli, eamque in illo angulo, quo & ipse & prædecessor eius Cuthbertus, sapius orans stare vel genua flectere solebat, clavis affixam, violentijs procellarum opposuit. At postquam ipse quoque, expletis ibi duodecim continuis annis, gaudium supernæ beatitudinis intrauit, ac tertius locum eundem Felgildus incolere cœpit, placuit reuerentissimo Lindisfarnensis ecclesiæ pontifici Eadfrido, dissolutum vetustate oratorium illud à fundamentis restaurare. Quod dum esset opus expletum, & multis deuota religione à beato Christi athleta Felgildo postularent, quatenus aliquam illis particulam de reliquijs sancti ac Deo dilecti patris Cuthberti, siue successoris eius Ediluualdi dare debuisset, visum est illi, diuisam particulam memoratam pelliculam petentibus dandam: sed daturus eam alijs, prius in se ipse, quid hæc virtutis haberet, expertus est. Habebat nanque vultum deformi rubore simul & tumore perfusum, cuius quidem futuri in eo languoris & prius, cum adhuc communi inter fratres vitæ degeret, adspicientibus in facie eius signa patebant. At cum in solitudine remotus, minorem corpori cultum, maiorem adhiberet continentiam, & quasi diutino carcere inclusus, rarius vel fori solis, vel aëris vteretur afflatu, excreuit languor in manus, faciemque totani tumentis ardore repleuit. Timens ergò, nè forte magnitudine huiusmodi infirmitatis solitariam deserere vitam, & communem necessè esset conuersionem repetere, fideli vsus est præsumptione, speraturque se illorum ope curandum, quorum se mansionem tenere & vitam gaudebat imitari. Mittens enim præfata par-

Si per calceamentum sancti viri talia fuerint, quid non potest apud Dominum eius spiritus?

Ediluualdus successore S. Cuthberti in insula solitaria.

Item Felgildus.

DE S. CVTHBERTO EPISCOPO LINDISFAR.

359

Insigne miraculū.

rem pelliculā in aquam, ipsa aqua lauit faciem suam: statimque tumor omnis, qui hanc obfederat, & scabies foeda recessit, iuxta quod mihi & primò religiosus quidam presbyter huius monasterij Gyruensis indicauit, qui se vultum illius & prius tumentem ac deformem nõsse, & postea mundatum per fenestram manu palpasse referebat: & ipse postmodum Felgildus retulit, adstruens quia res ita, vt presbyter narrauerat, esset explorata, & quòd ex eo tempore, cum inclusus per multa annorum curricula maneret, vt prius, immunem ab huiusmodi molestia vultum semper haberet, agente gratia Dei omnipotentis, quæ & in presenti multos, & in futuro cordis & corporis nostri languores sanare consuevit, satiansque in bonis desiderium nostrum, sua nos in misericordia & miseratione coronat in secula seculorum, Amen. Hactenus vita S. Cuthberti, auctore Beda venerabili. At longo post tempore scripsit quidam satis grauius, sancti eiusdem corpus etiam, post annos quadringentos & decem & octo æquè incorruptum fuisse repertum. Mirabilis Deus in sanctis suis, apud quem etiam non est impossibile omnine verbum. Immo nostra arate, vt Alani Copi Dialogo tertio habetur, huius beatissimi Cuthberti in Anglia corpus integrum repertum, vir quidam magnæ doctrinæ & venerandæ grauitatis ex illius testimonio indicauit, qui beatas Cuthberti reliquias ipse fide dignus conspexerat. De eodem sanctissimo Episcopo vide eundem Beda lib. 4. Hist. Ecclesiast. gentis Anglorum, cap. 27. &c.

Luc. i.

VITA S. BENEDICTI ABBATIS PRAESTANTISSIMI, AB SANCTISSIMO PONTIFICE ROMANO

Gregorio conscripta. lib. 2. Dialogi.

Vit vir vitæ venerabilis, gratia Benedictus & nomine, ab infans pfo suæ pueritiæ tempore cor gerens senile. Aetatem quippe moribus transiens, nulli voluptati animum dedit. Sed dum in hac terra adhuc esset, quo temporaliter liberè adhuc vti potuisset, despexit iam quasi aridum, mūdum cum flore. Qui liberiori genere ex prouincia Nursia exortus, Romæ liberalibus studijs traditus fuerat. Sed cum in eis multos ire per abrupta vitiorum cerneret, eum, quem quasi in ingressu mundi posuerat, retraxit pedē: nè, si quid scientia eius attingeret, ipse quoquè in immane præcipitiū totus iret. Despectis itaque literarum studijs, relicta domo rebusq; patris, soli Deo placere desiderans, sanctæ conuersationis habitum quæsiuit. Recessit igitur sciens nesciens, & sapienter indoctus. Huius ego omnia gesta non didici: sed pauca, quæ narro, quatuor discipulis illius referentibus, agnouit: Constantino scilicet, reuerentissimo valde viro, qui ei in monasterij regimine successit: Valentiniano quoque, qui annis multis Lateranensi monasterio præfuit: Simplicio, qui congregationem illius post eum tertius rexit: Honorato etiam, qui nunc adhuc cellæ eius, in qua prius conuersatus fuerat, præest.

21. Martij. Cap. i.

Eius prætria.

Monasterium Lateranense.

Hic itaque cum iam, relictis literarum studijs, petere deserta decreuisset, nutrix, quæ hunc arctius amabat, sola secuta est. Cumque ad locum venissent, qui Effide dicitur, multisque honestioribus viris pro charitate se illic detinentibus, in beati Petri Ecclesia demorarentur, prædicta nutrix illius ad purgandum triticum à vicinis mulieribus præfari sibi capisterium petijt: quod super mensam incautè derelictum, casu accidente fractum est, sic vt in duabus partibus inueniretur diuisum. Quod mox rediens nutrix illius, vt irā inuenit, vehementissimè flere cœpit: quia vas quod præstitum acceperat, fractum videbat. Benedictus autem religiosus & pius puer, cum nutricem suam flere conspiceret, eius dolori compassus, ablati secum vtrisque fracti capisterij partibus, sese cum lachrymis in orationem dedit: qui ab oratione surgens, ita iuxta se vas sanum reperit, vt in eo inueniri fracturæ nulla vestigia potuissent, moxque nutricem suam blandè consolatus, ei sanum capisterium reddidit, quod fractum tulerat. Quæ res in eodem loco à cunctis est agnita, atque in tanta admiratione habita, vt hoc ipsum capisterium eius loci incolæ in Ecclesiæ ingressu suspendere, quatenus & præsentibus & futuris omnes agnoscerent, Benedictus puer conuersationis gratiam à quanta perfecit.

Benedictus puer fractum capisterium oratione integrum restituit.